

606700

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
CLUJ-NAPOCA

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

Ref. III/77

ACTIVITATEA ȘTIINȚIFICĂ

A UNIVERSITĂȚII DIN CLUJ-NAPOCA

1919-1973

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

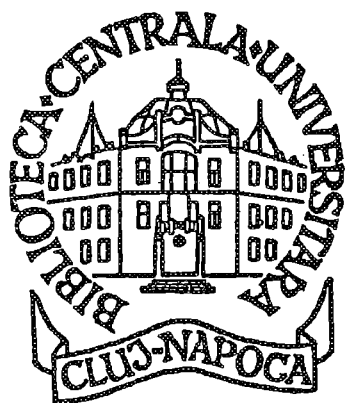

DEZVOLTAREA
UNIVERSITĂȚII
DIN CLUJ-NAPOCA

CLUJ-NAPOCA
1974

606700

UNIVERSITATEA "BABEȘ-BOLYAI"
CLUJ - NAPOCA
BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

ACTIVITATEA ȘTIINȚIFICĂ
A UNIVERSITĂȚII DIN CLUJ - NAPOCA
1919 - 1973

Bibliografie selectivă

Lucrare redactată sub auspiciile
Acad. prof. ȘTEFAN PASCU
Rectorul Universității

DEZVOLTAREA UNIVERSITĂȚII DIN CLUJ-NAPOCA

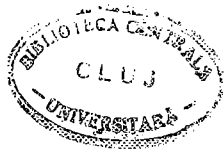
BCU Cluj-Napoca

RBCFG201503668

CLUJ - NAPOCA
1974

606700/

DEZVOLTAREA UNIVERSITĂȚII DIN CLUJ-NAPOCA

Acad. Prof. ȘTEFAN PASCU
Rectorul Universității

La împlinirea a cinci decenii și jumătate de viață universitară nouă, în limba română, am socotit utilă cunoașterea activității științifice a celor ce au slujit în această perioadă și slujesc acum instituția, de cunoscut și recunoscut prestigiu, în țară și străinătate, Universitatea "Edeș-Bolyai" din Cluj-Napoca. Motivului pomenit mai sus i se adaugă altul, tot atât de însemnat, anume, îndatorirea omagială, de respect și stimă, față de Universitate și de strădaniile sincere, conștiente ale dascălilor ei care, prin activitatea lor educativă și științifică, i-au sporit zi de zi însemnătatea. Indemnul și hotărârea publicării acestei lucrări au fost determinate de mărșăl Program al partidului nostru de dezvoltare a României, de eforturile partidului, ale secretarului general, președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, îndrumătorul înțelept și neobosit care și-a făcut un crez din fericirea poporului și înălțarea țării în toate domeniile, între care modernizarea și dezvoltarea învățămîntului superior, îngemănarea lui cu știința și practica, constituie pilrghiile de susținere a însemnatului edificiu, școlă.

1. Învățămîntul universitar medieval din Cluj

Inceputurile îndepărtate ale Universității din Cluj-Napoca ajung pînă în vremurile evului mediu. A fost mai întîi mișcarea reformatoare care se străduia din răsuneri să-și cîștige prozeliți. Lateranii, calvinii, unitarienii au reușit

să-și organizeze școli gimnaziale în diferite părți ale Transilvaniei.

Reușind să fie atras la calvinism, principele Ioan Sigismund se lasă convins de utilitatea înființării unui "colegiu" în slujba acestei confesiuni. Dieta întrunită la Cluj în 1565 hotărăște înființarea "colegiului", iar pentru organizarea lui se fac încercări de a fi aduși învățați din Elveția și Franța.

Împrejurările politice și luptele profesionale zădărnicesc realizarea proiectului. Iar prin alegerea ca principe a lui Ștefan Bathory (1571), influența cărui sporește și mai mult după alegerea sa și ca rege al Poloniei (1575), iezuiții devin sfetnicii săi foarte influenți, determinându-l pe principe să le îngăduie așezarea la Cluj. În asemenea climat spiritual, în care se resimțea și suflul umanist al vremii, ia ființă, prin decretul din 12 mai 1581, Universitatea din Cluj, organizată și îndrumată de iezuiți, dintre care este ales și rectorul ei, în persoana învățatului Antonio Possevino.

Ca și universitățile vremii din alte țări europene, instituția universitară clujeană avea trei facultăți: teologică, filozofică și juridică. Era asemenea universităților europene din acel timp și programul Universității din Cluj, iar tinerii ce învățau aici obțineau titlul de bachelareat, magistru și doctor, cu aceleași drepturi pe care aceste titluri le confereau celor ce le obțineau la universitățile din Franța, Italia, Spania și Germania.

Viața acestei universități a fost efemeră, din cauza împotrivirii reformatilor. O oarecare consolidare a cunoscut în vremea stăpînirii lui Mihai Viteazul, care i-a întărit toate bunurile dăruite de principii Transilvaniei, trimițându-și fiul să învețe carte aici. După asasinarea viteazului domn, nemulțumirea populației împotriva iezuiților a crescut și mai mult, răsfrîngîndu-se și asupra instituției universitare. Iezuiții au fost izoniți din oraș în 1603, iar clădirea Universității și celelalte construcții aparținătoare acesteia și iezuiților, distruse.

În locul acesteia ia ființă, în 1622, un "colegiu" reformat, nu însă la Cluj, cum a hotărît dieta, ci la Alba

Iulia, oraşul de reşedinţă al ţării, patronat de principele Gabriel Bethlen.

Clujul a fost nevoit să aştepte aproape un veac pînă va adăposti o nouă instituţie universitară. Aceasta ia fiinţă în 1698, după înstăpînirea Habsburgilor asupra Transilvaniei. Noua universitate a fost dotată cu toate bunurile fostei universităţi iezuite, răpîte la 1603. În cele trei facultăţi: teologică, filozofică şi de ştiinţe reale (matematică şi ştiinţe naturale), lecţiile se predau potrivit acelei "ratio studiorum", program de învăţămînt alcătuit de iezuiţi. Rezultatele n-au fost însă pe măsura eforturilor. Tinerii ce frecventau colegiul clujean: maghiari, germani şi români, nici nu s-au germanizat şi nici nu s-au catolicizat (cei de alte confesiuni), dar s-au instruit, devenind folositori societăţii.

În schimb, iezuiţii au reuşit să se facă tot mai nesuferiţi de populaţie. Sub presiunea opiniei publice, papa Clement al XIV-lea a fost nevoit să desfiinţeze ordinul iezuit în 1773, iar odată cu desfiinţarea acestuia se reorganizează şi colegiul din Cluj.

Colegiul universitar este patronat şi organizat de un alt ordin călugăresc, al piariştilor, mai puţin conservator şi mai puţin retrograd în comparaţie cu al iezuiţilor, iar în 1776 "director regesc al Universităţii clujene" este numit comitele Dionisie Bánffy. Noul Colegiu, piarist, va însuma patru facultăţi: teologică, juridică, filozofică şi de medicină (chirurgie).

Programele de învăţămînt se resimt, într-o oarecare măsură, de influenţa luminismului. Se predă dreptul natural, dreptul civil, dreptul public, dreptul internaţional, chirurgia, logica, matematica, fizica, mecanica, metalurgia etc.

După 1780, învăţămîntul superior din Imperiul habsburgic cunoaşte anumite transformări, pentru a sluji în mare măsură germanizării urmărită de Curtea din Viena. Colegiul universitar din Cluj devine Liceu regesc academic. Spiritul înnoitor, învingînd predicile, pătrunde în universităţi şi în celelalte şcoli superioare. La Liceul regesc academic clujean se predau acum şi ştiinţele economice şi dreptul minier (la facultatea juridică), matematicile teoretice şi practice, istoria universală (la facultatea de filozofie), anatomia, chirurgia şi ginecologia (la facultatea medicală-chirurgicală).

Unele catedre și discipline de la Liceul academic din Cluj au fost onorate de personalități de mare prestigiu cultural-științific pentru vremea aceea, cum a fost vestitul oculist Ioan Molnar-Piuariu, matematicienii Fridvalsky János și Adolf Gegő, chirurgul Ferencz Nyulas, astronomul Maximilian Hell, filozoful Mihail Bran, logicianul Andrei Illia.

Liceul regesc academic din Cluj a fost, pentru acea vreme, o instituție de cultură folositoare progresului cultural al societății. Aici și-au făcut studiile personalități de seamă în viața culturală și politică din Transilvania: români (Gheorghe Șincai și Petru Maior, istorici și filologi, Gheorghe Lazăr, matematician și întemeietor de școli superioare în Țara Românească, Ioan Molnar-Piuariu, Aron Fumml, filolog, Alex. Papiu-Ilarian, istoric, jurist și om politic, Avram Iancu, "Craiul Munților" la 1848, George Barițiu, întemeietorul presei românești din Transilvania etc.), maghiari (Brassai Sámuel, polihistor etc.).

2. Modernizarea învățămîntului superior din Cluj

Transformările social-politice din Transilvania se răsfrîng și asupra Liceului academic din Cluj. Curînd după moartea împăratului Iosif al II-lea, sub presiunea nobilimii și de teama Revoluției franceze, după anularea celorlalte reforme iozefiniste, este înlocuită și limba germană din școli cu limba latină. Pe de altă parte, în 1817, facultatea de medicină se desprinde din Liceul academic și se constituie într-un institut medico-chirurgical aparte, în care, pe lângă disciplinele medicale se mai predau și științele naturale și chimia.

Liceul academic rămîne numai cu două facultăți: drept și filozofie. Ascensiunii burgheziei și îmburghezirii nobilimii mici și mijlocii se datorește înlocuirea, la 1842, a limbii latine cu cea maghiară în Liceul academic din Cluj.

În această situație se găsea Liceul academic din Cluj la izbucnirea revoluției de la 1848, eveniment cu implicații numeroase în toate domeniile de activitate, implicit în învățămîntul superior. Oamenii înaintați în gîndire și concepții își dau seama de însemnătatea școlii în general și îndeosebi a celei superioare, pentru propăgirea societății. Maghiarii cer ca Liceul academic din Cluj să fie completat și organizat ca o universita-

te. Românii, la rîndul lor, care, încă în secolul al XVIII-lea și mai ales în deceniile pregătitoare revoluției, și-au dovedit interesul pentru învățătura: prin frecventarea în număr mare a Liceului academic din Cluj, prin cererea de înființare a unei "Academii" (Dimitrie Țichindeal la 1812), repetată la 3/15 mai 1848 și înscrisă în protocolul de la Blaj, în sensul înființării unei "Academii de drepturi" sau chiar a unei universități românești.

Strădaniile în acest sens sînt continuate în anii post-revoluționari pe diferite căi. În petiția din 1 septembrie 1849, înaintată de o deputațiune Ministerului Cultelor din Viena, românii cereau o "Facultate juridică națională în Blaj". Cererea se repetă în anul următor. Argumentele în favoarea necesității unei asemenea instituții erau în primul rînd trebuințele de cultivare a națiunii române.

Răspunsul negativ al ministrului austriac n-a dezarmat pe cei doritori de a ridica poporul român la învățatură. Subscrie dezideratului universității românești cel dintîi sinod al bisericii ortodoxe, din anul 1850; își lasă întreaga avere pentru "înființarea unei Academii de drepturi" Avram Iancu, prin testamentul întocmit la 20 decembrie 1850. Prin Gazeta Transilvaniei se răspîndește știrea printre români în vederea organizării unor colecte publice pentru înființarea facultății juridice solicitate. Mai ales că în toamna anului 1850 se înființează la Sibiu facultatea juridică "chesaro-regească", cu limba de predare germană. Reînnoiește dorința de înființare a unei facultăți juridice Conferința națională întrunită la Sibiu în 1861, pentru ca cea din 1863 să hotărască înființarea unei universități paritetice din mijloacele statului, pentru întreaga țară.

De abia în august 1863 se reînființează la Cluj Academia de drept cu limba de predare exclusiv maghiară. Asemenea instituție de învățămînt nu numai că nu putea mulțumi populație majoritară a marelui Principat al Transilvaniei, pe români, dar nu putea implini nici nevoile practice, căci în perioada regimului liberal, cînd românii obțin anumite drepturi în administrație și justiție, era nevoie de oameni pregătiți, cunoscători ai limbii române. De aceea Gazeta Transilvaniei adresa, în septembrie 1863, un nou apel preoților și poporului român, în care se demonstra necesitatea imperativă a unei facultăți juridice

românești, drept condiție esențială a vieții naționale. Pentru înființarea acesteia nu trebuia să se mai aștepte un ajutor superior, care nu va sosi niciodată, ci cu propriile sacrificii să-și implinească românii singuri această "trebuieță de căpetenie", prin ridicarea unei "Academii de drepturi" la Cluj.

Asemenea stăruințe au fost însă zădărnice de împotrivirea celor interesați, ale nobilimii și burgheziei maghiare, care-și temea situația. Pentru salvarea și chiar întărirea pozițiilor economice și politice, burghezo-mogierimea maghiară se apropie de cea germano-austriacă și de Curtea din Viena, în scopul unei alianțe împotriva națiunilor nemaghiare și negermane din Imperiul habsburgic: "unio duarum nationes contra plures". Primejdia pentru naționalitățile de pe planul al doilea sporește și mai mult. De aceea, preocuparea pentru înființarea "Academiei naționale de drepturi" pentru români ia aspectul unei adevărate campanii. Chemări, articole elogioase, oferte bănești provoacă un puternic entuziasm.

Această atmosferă determină discutarea problemei înființării "Academiei române de drepturi" în ședința din 24 martie 1870 a comitetului "Astrei". "Astra" își asumă conducerea acțiunilor pentru înființarea ei. Se lansează în acest scop apelul din mai 1871 al Asociațiunii, se instituie comitete pentru adunarea ofertelor din orașe și sate, se organizează baluri, spectacole de teatru și șezători literare etc., beneficiile cărorora erau destinate fondului "Academiei".

Dorința și entuziasmul numai, nu erau suficiente pentru a învinge piedicile, și numeroase și mari. Lipsa fondurilor, împotrivirea burghezo-mogierimii maghiare, conștientă de însemnătatea instituției pentru mișcarea de emancipare socială și națională a națiunilor oprimate și atitudinea negativistă a Curții din Viena față de revendicările culturale ale națiunii române - au fost alte cauze, esențiale, care au zădărnicit asemenea dorințe și inițiative.

5. Universitatea din Cluj între 1872 - 1918

Pentru anihilarea eforturilor românilor, cei interesați se străduiesc să se înființeze la Cluj o universitate de stat. Ministerul Cultelor, *Észtvós József*, om politic cu concepții liberale, pre-

coniza o universitate întemeiată pe principiul libertății învățămîntului. În aceste împrejurări, strădaniile românilor ca universitatea proiectată să fie "paritetică" (bilingvă, maghiară și română) se înmulțesc.

Dar nici aceste cereri și nici principiile lui Eötvös n-au fost luate în seamă de guvernarea de atunci care imprimă universității clujene, înființată prin decretul imperial din 12 octombrie 1872, spiritul naționalist al burghezo-mogierimii maghiare.

Universitatea din Cluj a fost organizată asemenea celorlalte universități europene ale vremii. Ea avea cele patru facultăți "clasice": 1. Filozofie și litere. 2. Matematică-Științe naturale. 3. Medicină și 4. Drept, în care se contopește și Academia de drepturi de limbă germană de la Sibiu.

Universitatea își începe activitatea la 10 noiembrie 1872, cu 40 de profesori și 258 de studenți. Numărul profesorilor și studenților crește an de an. Între profesorii universității clujene au fost și oameni de valoare prin știința și concepțiile lor: filozoful Mentovics Ferenc, filologii Grigore Silași și Szinyei József, istoricul Márki Sándor, matematicianul Brassai Sámuel, fizicianul Abt Antal și Martin Lajos, biologii Entz Géza și Kánitz Agoston, chimistul Fabinyi Rudolf, juristii Ovári Kelemen și Kolozsvári Sándor, medicul Purjess Zsigmond etc.

Universitatea din Cluj a trecut prin mai multe transformări, dintre care cea mai însemnată poate fi socotită cea din 1895, cînd se acordă și fetelor dreptul de a urma studiile universitare.

Pentru nevoile universității se construiesc clădiri speciale sau se amenajează cele existente (Institutul de chimie, Clinicile Universității), apoi clădirea centrală a Universității, inaugurată în 1901.

Rostul Universității clujene era de a sluji interesele claselor dominante. De aceea, populația universitară era recrutată aproape exclusiv din fiii burgheziei și mogierimii; pătrunderea copiilor de muncitori și țărani era aproape cu neputință. Ideologia cultivată în Universitate era cea idealistă, naționalistă. Fiii națiunilor oprimate cu greu puteau avea acces la studii, limba și literatura română se predă în limba maghiară, iar

cererile românilor ca învățământul să se desfășoare paralel și în limba română - limba majorității absolute a populației Transilvaniei - și să fie numiți profesori români în număr corespunzător au fost respinse.

4. Infiiințarea Universității românești din Cluj

Dorința exprimată de națiunea română vreme de peste un secol și străduința urmărită cu perseverență de aceasta timp de șase decenii s-a realizat, în sfârșit, în urma săvîrșirii celui mai important act din istoria modernă a României, unirea Transilvaniei cu România, la 1 decembrie 1918. Hotărîrea istorică de la Alba Iulia a deschis națiunii române - cu toate că cele cuprinse în ea au fost, în parte, uitate de burghazie - perspective noi și însemnate în toate domeniile de activitate: economic, politic, cultural. Printre marile realizări din acest din urmă domeniu, infiiințarea instituțiilor de învățămînt superior din Cluj în limba română este fără îndoială una din cele mai de seamă.

Întregul an 1919 a fost o neîntreruptă căutare a căilor celor mai potrivite pentru realizarea însemnatei instituții. După discuții în care s-au formulat opinii diferite, s-a ajuns la hotărîrea din 12 mai, de preluare a Universității din Cluj de autoritățile românești, după ce profesorii fostei Universități maghiare au refuzat să depună jurămîntul de credință față de statul român. Au fost numite noile autorități universitare provizorii, cu misiunea de a conduce Universitatea pînă la alegerea organelor de conducere.

Pentru ca noul an universitar să poată începe în condiții normale, se impuneau măsuri de organizare din timp și în toate domeniile. Se statornicesc, prin decizia Consiliului Dirigent din 30 iunie, normele generale de organizare a Universității, iar a doua zi, 1 iulie, se infiiințează Comisia universitară, formată din 20 membri (12 profesori de la universitățile din București și Iași și 8 profesori ardeleni), cu atribuția de a propune catedrele necesare, de a organiza concursurile pentru ocuparea acestora și de a recomanda Consiliului Dirigent numirea profesorilor. Președinte al Comisiei sau Comisar general a fost numit prof. Sextil Pușcariu. Din comisie făceau parte personalități de mare preai-giu de la Universitățile din București și Iași, între care:

Victor Babeș, Vasile Pârvan, Nicolae Iorga, Gheorghe Țițeica, Ludovic Mrazec, Petre Poni, Gheorghe Marinescu, Toma Stelian, Constantin Longinescu etc. Intre aceștia, șapte erau membri ai Academiei Române, ceea ce a conferit Comisiei un recunoscut prestigiu.

De la început, noua Universitate a fost încadrată cu personalități științifice de renume internațional, dintre care mulți s-au stabilit la Cluj din primii ani: Victor Babeș, Emil Racoviță, Sextil Pușcariu, Ioan Ursu etc.; alții își împart activitatea între București, respectiv Iași și Cluj: V.Pârvan, N.Iorga, D.Pompei, D.Levaditti etc. Din cei mai reprezentativi dintre profesorii stabiliți la Cluj se formează, la 15 septembrie, senatul universitar, care se ocupă de organizarea, sub toate aspectele, a noii universități.

Prin decretul nr.4031 din 1919, se înființează, pe ziua de 1 octombrie 1919, cea de a treia Universitate românească, Universitatea din Cluj.

Ceea ce a urmat a însemnat concretizarea măsurilor de organizare a Universității clujene: alegerea, la 29 octombrie, a decanilor celor patru facultăți: D.Călugăreanu, Științe; Iuliu Hațieganu, Medicină; G.Bogdan-Duică, Litere și filozofie și V.Dimitriu, Drept. A doua zi, 30 octombrie, Biroul, alcătuit din patru reprezentanți ai fiecărei facultăți, și-a ales rectorul, în persoana prof. Sextil Pușcariu și prorectorul în persoana prof. N.Drăganu. Astfel s-au putut deschide, la 3 noiembrie, cursurile prin lecția prof. V.Pârvan cu privire la "Datoria vieții noastre", un eseu etic și filozofic menit să sădească în inimile și conștiința tineretului imperative călăuzitoare pentru întreaga viață și activitate, cu scopul înălțării științei și culturii naționale.

x x x

Universitatea românească din Cluj își începe activitatea cu 171 profesori, conferențieri, șefi de lucrări și asistenți și cu 2034 de studenți în semestrul I și 2152 în semestrul al II-lea.

Era a proporție justă de 1 la 12½ între numărul membrilor corpului didactic și numărul studenților. Erau în primul

rînd studenții români, potrivit cu situația demografică a Transilvaniei, dar erau și numeroși studenți maghiari și germani.

Era o universitate asemenea celorlalte universități ale vremii, cu calitățile și neajunsurile acestora: în care puteau pătrunde mai ales fiii de oameni avuți, ceilalți fiind împiedicați de taxe și alte cheltuieli de întreținere la universitate; care are la bază ideologia burgheză, idealistă și naționalistă; care a înțeles, însă, să ofere posibilitate minorităților să-și învețe limba și cultura în catedrele speciale de limba și literatura maghiară și de limba și literatura germană; în care s-a făcut știință superioară, de oameni cu pregătire superioară, de savanți de renume internațional încă de pe atunci: Victor Babeș, Emil Racoviță, Sextil Pușcariu, Nicolae Minovici, Vasile Fârvan, Gheorghe Spacu, Dimitrie Pompei, Ioan Popescu-Voitești, Gheorghe Murgoci etc. etc. Dintre cei 83 profesori ai Universității clujene ce și-au început activitatea în 1919, un număr de 68 își făcuseră studiile la diferite universități străine, iar 9 erau membri ai Academiei Române.

Din cauza situației dificile din toate punctele de vedere, ca urmare a războiului cu întreg cortegiul său de distrugerii și suferințe, inaugurarea sărbătorească a Universității clujene a trebuit amînată pentru ziua de 1 februarie 1920.

Au participat autoritățile de stat românești, reprezentanții diferitelor instituții de cultură și învățămînt din țară, numeroși diplomați acreditați la București, reprezentanți ai universităților străine. A fost o atmosferă de sincer entuziasm, o sărbătoare a culturii și științei românești, subliniată de toți vorbitorii, din țară și străini, de telegramele celor 70 universități din diferite țări europene și din Statele Unite ale Americii, de numeroase societăți culturale, ca și de presa română care se asociază sărbătorii "științei românești", care se angaja, sub cupola Universității, să ducă vrednic mai departe "strălucita tradiție seculară".

Cuvîntarea rectorului Universității, prof. Sextil Pușcariu, poate fi socotită un adevărat program de activitate a noii instituții. Universitatea n-a fost creată să pregătească doar funcționari, medici, profesori, magistrați, ci din sălile de curs și din laboratoare trebuie să se ridice în fiecare an noi roiuri de albine harnice, răspindite peste tot; aici în Universitate tre-

bune să-și câștige tinerețea cunoscințe, dar și maturitate de gândire, precum și pasiunea pentru munca disciplinată, numai astfel putând să-și îndeplinească apoi rolul în societatea pe care sînt chemați să o conducă spre o viață mai bună și mai frumoasă. Înrolați în armata celor ce caută lumina și învățătura, studenții sînt datori să se străduiască nu numai pentru împlinirea unor obligații școlare imediate, ci spre crearea de valori reale terestre.

Profesorii, la rîndul lor, au datoria să se străduiască să asigure tinerimii studioase posibilitățile cele mai bune pentru a se forma ca oameni întregi din punct de vedere profesional, etic și moral. Nu există satisfacție mai mare pentru un profesor decît să descopere între elevii săi pe cel ce este mai capabil a-și continua opera. Desesperit, acesta trebuie ajutat să-și îmbogățească spiritul cu cunoașterea tuturor cunoștințelor culese în nopțile de studiu și de inecanie.

5. Dezvoltarea Universității din Cluj pînă la 1944

Ca structură organizatorică, Universitatea clujeană a continuat, cu mici modificări, pe cea de la înființare, cu cele patru facultăți: 1) Litere și filozofie; 2) Științe; 3) Drept și științe de stat și 4) Medicină și farmacie. Fiecare facultate cuprindea mai multe secții, acestea, la rîndul lor, mai multe catedre, organizate în seminarii sau institute, ori, în cazul Facultății de medicină, în clinici.

Facultatea de litere și filozofie era formată din următoarele secții: I. Filozofie: Estetică, Istoria filozofiei și logică, Pedagogie și pedagogie, Psihologie, Sociologie și Etică; II. Filologie: Filologie clasică, Filologie romanică, Limba și literatura română, Limba și literatura maghiară, Limba și literatura germană, Limba și literatura franceză, Limba și literatura engleză, Limba și literatura italiană; III. Istorie: Arheologie și istorie antică, Istoria românilor, Istoria universală, Bizantinologie, Istoria sud-europeană, Istoria artelor, Etnografie și folclor. Multe din aceste catedre au fost onorate de personalități de seamă ale vieții noastre științifice, membri ai Academiei, întemșiatori de școli științifice care s-au impus pe plan internațional: Sextil Pușcariu și Nicolae Drăganu, limba română; Alexan-

dru Lapedatu și Ioan Lupas, istoria românilor; Nicolae Bănescu, bizantinologie; Silviu Dragomir, istoria sud-estului european; Virgil Bărbat, sociologie și estetică; Florian Ștefănescu-Goangă, psihologie experimentală; Gheorghe Bogdan-Duică, istoria literaturii române; Gustav Kisch, limba germană; Vasile Bogrea, limba latină; Iosif Popovici, fonetică experimentală și slavistică; Theodor Capidan, lingvistică generală etc. Revistele: Dacoromania (limbă și literatură), Anuarul Institutului de istorie națională, Anuarul Institutului de studii clasice, Buletinul Comisiei monumentelor istorice, secția pentru Transilvania, Mélanges d'histoire générale, Studii și cercetări psihologice, Lucrări de fonetică etc. s-au impus printre cele mai bune periodice de specialitate din țară. Aceste reviste erau publicații ale catedrelor sau, mai corect spus, ale seminariilor și institutelor.

Dintre aceste seminarii-institute, cel de filologie, numit Muzeul limbii române, înființat odată cu Universitatea, sub conducerea marelui filolog Sextil Pușcariu, avea misiunea de a aduna și prelucra științific materialul lexicografic al limbii române din toate timpurile și din toate regiunile locuite de români, de a pregăti studii în vederea unificării limbii literare, de a deștepta interesul obștesc pentru limba română și de a pregăti filologi. Catedrele de limba română împreună cu Muzeul limbii române și-au îndeplinit cu cinste această obligație. Pe lângă revista Dacoromania, a publicat o serie de studii monografice în colecția Biblioteca Dacoromaniei, la care s-au adăugat numeroase lucrări de dialectologie, onomastică, toponimie, lexicografie și bibliografie. Două lucrări colective merită o mențiune specială, deoarece au creat epocă în lingvistica românească: Dicționarul limbii române și Atlasul lingvistic român.

Pe lângă catedrele de limba română și pe lângă "Muzeul limbii române" s-a format o puternică școală filologică clujeană, ilustrată de întemeietorii ei Pușcariu și Drăganu, de colaboratorii și elevii acestora: Theodor Capidan (dialectologie și apoi lingvistică generală), Sever Pop (dialectologie), Ștefan Pașca (dialectologie) etc.

Alături de școala filologică-lingvistică și într-un strins contact cu aceasta, la Universitatea din Cluj s-a întemeiat și s-a dezvoltat o însemnată școală de literatură română.

Ilustrată mai întâi de puternica personalitate a prof. Gheorghe Bogdan-Duică, cunoscutul și temutul critic literar, ea a fost continuată cu sporit prestigiu de prof. Dimitrie Popovici și Ioan Breazu.

Seminarul-Institut de studii clasice, organizat și condus puțin timp de savantul Vasile Pârvan și apoi de învățatul Vasile Bogrea și profesorul Emil Panaitescu, însuma atât activitatea didactică și de cercetare cu privire la limba și literatura greacă și limba și literatura latină, cât și pe cea de arheologie și istorie antică. În Anuarul său se publicau valoroase studii originale și traduceri, impunându-se ca cel mai bine dotat dintre institutele similare din țară. Mai ales că în subordinea Institutului era și Muzeul arheologic, bine înzestrat și bine organizat.

Catedra de arheologie a fost ocupată de învățatul Dimitrie Teodorescu, iar cea de istorie antică de prof. Emil Panaitescu. În curând activitatea didactică și științifică a celor două catedre a fost îmbogățită cu alte discipline, ca epigrafie și antichități greco-romane, ilustrate de Gheorghe Mateescu și Constantin Darcovicu. S-a creat, astfel, la Cluj o valoroasă școală arheologică, recunoscută peste hotare. Profesorii pomeniți și alții ca Marton Roska, Sandor Ferenczi, și alții au dezvoltat o bogată activitate științifică în domenii multiple: epigrafie, numismatică, geografie istorică și mai ales cu privire la cultura și civilizația dacilor, la stăpânirea romană în Dacia, la romanizarea Daciei, la continuitatea populației daco-romane la nordul Dunării și la formarea poporului român și a limbii române.

Istoria universală medie, modernă și contemporană era cultivată atât la catedra respectivă cât și în Seminarul-Institut de istorie universală, organizat și condus la început de prof. Ioan Ursu și apoi de prof. Constantin Marinescu și Constantin Diculescu. Pe lângă preocupările de istorie medievală și a perioadei migrațiilor, la această catedră s-au dezvoltat științele auxiliare.

Cum era și firesc, o atenție deosebită s-a acordat istoriei României în general și îndeosebi istoriei Transilvaniei. Nu din motive de regionalism îngust, ci din cauza posibilităților mai bune de studiu și cercetare. Activitatea științifică a

istoricilor clujeni s-a desfășurat în primul rând în cadrul Seminarului-Institut de istoria națională, creat în 1920, odată cu serbările festive de inaugurare a Universității, condus de profesorii Alex. Lapedatu și Ioan Lupag. Acesta și-a justificat înființarea prin nevoia reconsiderării întregii istorii a Transilvaniei, incomplet și chiar tendențios prezentată de istoriografia străină, a publicării de documente cu privire la trecutul românilor din Transilvania. Institutul de istorie națională, în afara Anuarului, a publicat o serie de monografii istorice, mai ales teze de doctorat, în Biblioteca Institutului, iar în Biblioteca bibliologică o seamă de bio-bibliografii și bibliografii generale. Cei doi profesori de istoria românilor și de istoria Transilvaniei au pus bazele unei școli istorice importante, care a fost curînd întregită de alte elemente valoroase: Victor Motogna, Ioachim Crăciun, Ioan Moga, David Prodan, Aurel Decei și alții. S-au publicat izvoare (documentare și narative), s-au studiat probleme de certă însemnătate cu privire la formarea statelor românești în general, organizarea voievodatului transilvan, a principatului autonom, lupta pentru emanciparea socială și națională, legăturile multilaterale dintre țările române în evul mediu și în epoca modernă, activitatea unor mari personalități istorice (Mihai Viteazul, Horea, Avram Iancu), s-a organizat cercetarea bibliografică etc.

Specialiști de seamă au asigurat cercetarea științifică a istoriei sud-estului european, a istoriei Bizanțului și a istoriei artelor. Catedra de istoria popoarelor sud-est europene a fost onorată de prof. Silviu Dragomir, care prin cursurile și studiile sale valoroase a contribuit la cunoașterea istoriei românilor balcanici, a luptei religioase din Transilvania secolului al XVIII-lea și mai ales a revoluției românilor din Transilvania în 1848.

Bizantinologul Nicolae Eănăscu s-a ocupat cu istoria mai târzie a Bizanțului și mai ales cu stăpînirea Imperiului bizantin la Dunărea de Jos, cu influența culturii bizantine asupra românilor.

La catedra de istoria artelor, ocupată de prof. Coriolan Fetranu, s-au studiat probleme de istoria artei transilvane în evul mediu și în epoca modernă.

Școala de filologie clasică a fost ilustrată de vrednice personalități, ca profesorii Ștefan Bezdechi și Teodor Naum. Cele mai de seamă opere din literatura clasică greacă (Platon, Aristofan, Euripid, Xenofon, Hesiod) și din cea latină (Lucian, Vergiliu, Ovidiu, Horațiu, Tacit) au fost tălmăcite în limba română. Cercetarea originală s-a îndreptat spre momentele semnificative din literatura greacă și latină.

Filologia slavă a fost cultivată la Universitatea din Cluj de la începutul organizării sale, în 1919. Iosif Popovici, întemeietorul Laboratorului de fonetică, a studiat dialectele limbii române, elementele slave în limba română, raporturile lingvistice dintre limba română și limbile slave. Urmașul lui I. Popovici, prof. Emil Petrovici, a continuat studiile de slavistică, ale dialectelor slave meridionale, sintetizându-și concluziile în Daco-slava.

Filologia modernă a fost studiată în cele patru catedre: de limba și literatura maghiară, de limba și literatura germană, apoi în catedrele de limba și literatura franceză, engleză și italiană.

Catedra de limba și literatura maghiară și cea de limba și literatura germană aveau o situație superioară din toate punctele de vedere, răspunzând nevoilor naționalităților conlocuitoare. Cele două catedre au fost ilustrate de profesorii György Kristóf cea dintâi și Gustav Kisch cea de a doua. Gy. Kristóf specialist în literatură, s-a ocupat cu marii scriitori maghiari: Petőfi, Madách, Jókai, cu literatura maghiară din Transilvania. G. Kisch, mare lingvist, a studiat cu multă competență graiurile săsești din Transilvania, împreună cu probleme generale de limbă.

Cercetările titularilor celorlalte catedre de limbi moderne: Yves Auger, franceză și Petre Grimm, engleză, au studiat raporturile culturale române și ale popoarelor respective, au tălmăcit opere ale scriitorilor români în limbile respective, și ale unor scriitori străini în limba română. Giandomenico Serra, titularul catedrei de italiană, s-a distins prin studii de lingvistică italiană.

O bogată activitate experimentală a desfășurat Institutul de psihologie, cel dintâi de acest gen din țară, condus de

prof. Florian Ștefănescu-Coangă. În publicația Institutului, Revista de psihologie și în Biblioteca Institutului s-au publicat numeroase și valoroase studii de psihologie generală, de psihologie pedagogică, psihologie juridică, defectologie și psihologie animală. În jurul Institutului s-a format o adevărată școală de psihologie: Mihai Beniuc, Alexandru Roșca, Nicolae Mărgineanu, Dumitru Todoran etc. Direcția cercetării spre psihologia experimentală a oferit psihologilor clujeni posibilitatea realizării unor studii valoroase de psihologie experimentală, psihologie generală, psihologie pedagogică, psihologie juridică, psihologie normală și defectologie, de psihologie animală etc.

Latura experimentală a pedagogiei a fost cultivată în Laboratorul de pedagogie experimentală, organizat și condus de prof. Vladimir Ghidionescu în scopul cunoașterii copilului în condițiile concrete ale creșterii, dezvoltării și educării lui în familie și școală. Folosirea metodei experimentale în școală, în studierea fenomenelor pedagogice, în cunoașterea particularităților psihologice ale copilului în scopul educării lui pe baze științifice - constituie aspectul pozitiv al preocupărilor pedagogilor clujeni. De asemenea, studierea problemei muncii și a oboselei intelectuale, pe baze fiziologice, psihologice și psihopedagogice, ca și a problemei psihologiei educaționale, a constituit un succes al psiho-pedagogilor clujeni. Unele din rezultatele realizate în acest laborator au fost valorificate în revista acestuia, Publicațiile Laboratorului.

N-a fost neglijată nici istoria pedagogiei românești, cea a metodicii și didacticii, domenii în care prof. Onisifor Ghibu a desfășurat o activitate laborioasă.

Filozofia propriu-zisă a fost predată la catedra de filozofie (istoria filozofiei și logicii) de prof. Marin Ștefănescu, care s-a ocupat cu teoria cunoașterii, cu probleme de logică în spirit idealist, antiștiințific. Filozofia a făcut progrese remarcabile prin activitatea prof. Dumitru D. Roșca, care în cursurile și studiile sale, pătrunse de spirit raționalist, s-a ocupat de gândirea din antichitate, de empirismul englez și romantismul german, de Hegel și Taine c.

În domeniul sociologiei și eticii, problematica studiată de prof. Virgil Bărbat, titularul catedrei, aborda probleme

de mare actualitate, cu privire la organizarea economică și politică, starea socială și culturală a poporului, iar prof. Constantin Sudețeanu s-a ocupat cu sociologia franceză.

În sferă, estetica, predată la început de prof. Ioan Paul și apoi ilustrată de prof. Liviu Rusu, s-a orientat spre probleme de estetică și critică literară, de estetică dinamică, de logica frumosului etc.

Bogăția de vestigii ale culturii materiale populare din Transilvania, valoroasele creații ale poporului român și ale naționalităților conlocuitoare au impus cu necesitate nu numai colecționarea, dar și organizarea și valorificarea lor prin studii. A luat ființă, în acest scop, Muzeul Etnografic al Transilvaniei, singurul de acest fel din țară, adăpostind zeci de mii de obiecte din toate domeniile culturii materiale și spirituale populare. Prof. Romul Vuia a pus, astfel, bazele unei școli etnografice valoroase la Cluj.

Studiile profesorilor clujeni de la Facultatea de litere și filozofie au îmbogățit știința și cultura românească și chiar cea universală, prin noutatea informației și prin originalitatea analizei și interpretării, precum și prin problematica cercetată.

Numai în primul deceniu de activitate, corpul didactic al Facultății de litere și filozofie a publicat 240 de volume în limba română și 61 de volume în limbi străine, la care se adaugă sute de studii și articole, publicate în revistele din țară și din străinătate.

Facultatea de științe cuprindea 5 secții mari: I. Matematică, II. Fizică, III. Chimie, IV. Științe naturale și V. Geografie. Fiecare din aceste cuprinzătoare secții se divizau în subsecții, echivalente, în general, cu catedrele. Astfel, secția de matematică cuprindea: geometria analitică și geometria descriptivă, matematici generale, mecanică, teoria funcțiilor, analiză, algebră și astronomie. Secția de fizică se împărțea în: fizică generală experimentală și fizică teoretică și aplicată. Secția de chimie însuma: chimia anorganică și analitică, chimia fizică, chimia generală și chimia organică. Secția de științe naturale era împărțită în: botanică generală, botanică sistematică, fiziologie generală, geologie și paleontologie, mineralogie și petrografie, speologie și zoologie. Secția de geografie cuprinde

două catedre: geografia generală și geografia descriptivă.

Facultatea de științe a fost ilustrată de la început cu oameni de știință de mare prestigiu, național și internațional, întemeietori de noi ramuri științifice. Mai întâi, se cuvine amintit prof. Emil Racoviță, întemeietorul speologiei. La catedra de biologie și la Institutul de speologie, unicul institut de acest fel din lume, care publica revista Biospeologica de la Sorbona (Paris) și lucrările Institutului de speologie, au apărut lucrări și cercetări care au îmbogățit patrimoniul științific mondial. Astfel Clujul a devenit centru mondial al cercetărilor biospeologice. Institutul de botanică generală, organizat de prof. Ioan Grințescu, cu publicația sa Contribuțiuni botanice din Cluj, s-a ocupat cu anatomia, fiziologia și morfologia plantelor (de fapt, catedra la început se și numea Catedra de anatomie și fiziologie vegetală) și a publicat rezultatele cercetărilor în domeniul botanicii generale. O mândrie a Universității clujene a fost Grădina botanică, inaugurată oficial în 1925, care împreună cu Institutul de botanică sistematică și cu Muzeul botanic, edificat între 1930-34, organizate și conduse de prof. Alexandru Borza, cu ajutorul prof. Emil Pop, Erasmus Nyárádi și Cornel Gürtler, au ridicat la un mare prestigiu botanica clujeană. Buletinul Grădinii botanice și al Muzeului botanic a constituit un mijloc foarte eficace de a face cunoscute cercetările în acest domeniu în țară și străinătate. Același rol a îndeplinit, pentru cercetările geologice, Institutul de geologie-paleontologie și publicația acestuia Revista Muzeului geologic-mineralogie, conduse de savantul Ioan Popescu-Voitești și de prof. Victor Stanciu, iar pentru cele de mineralogie și petrografie Institutul de mineralogie și petrografie, organizat de cunoscutul om de știință Gheorghe Murgoci, condus apoi de profesorul Victor Stanciu ajutat de Eugen Stoicovici. Cercetările în domeniul zoologiei au fost concentrate la Institutul de zoologie condus de prof. Ioan Scriban. În 1922 s-a organizat o nouă Catedră și un nou Institut de fiziologie generală, devenite apoi de fiziologie animală conduse de prof. Dimitrie Călugăreanu, unde s-a format o valoroasă școală prin colaboratorii ei: Eugen Pora, Victor Pop, Cornel Degan etc. Vrednicii profesori de la secția de științe naturale au adunat la un loc pe toți cei ce cultivau aceste ramuri

științifice, organizându-se în Societatea de științe din Cluj.

În științele matematice, revista Mathematica, condusă de mari profesori și mari savanți: Gheorghe Țițeica, Dimitrie Pompei și Petre Sergescu, a făcut cunoscută, pînă departe peste hotare, școala clujeană de matematică. Iar Observatorul astronomic, organizat de prof. Gheorghe Bratu, s-a remarcat prin cercetările sale asupra astralor, prin colaborarea sa la Harta fotografică a cerului în veacul al XX-lea și prin cercetările sale cu privire la ecuațiile integrale. La Seminarul de matematică, organizat de savantul Dimitrie Pompei, s-au pus bazele și s-a studiat mai ales teoria funcțiilor analitice continue, impulsiv înfățișând activitatea unei întregi școli de matematicieni români și străini. Seminarul de mecanică și geometrie, organizat de prof. Aurel Angelescu, s-a ocupat cu probleme de analiză, algebră, teoria funcțiilor și geometrie. De probleme de geometrie, mai ales analitică, s-a ocupat în special catedra de geometrie analitică de sub conducerea prof. Nicolae Abramescu. Cercetările de algebră au fost stimulate de activitatea prof. Teodor Angheluță, care s-a mai ocupat și cu probleme de teoria funcțiilor și calculul infinitesimal.

Noua generație de matematicieni, reprezentată de profesorii: Ioan Armeanca, D.V. Ionescu, Gheorghe Călugăreanu, Tiberiu Popovici, Ioan Curea și alții, aproape toți cu studii remarcabile în străinătate, a imprimat un spirit mai modern, abordând probleme noi, de mare însemnătate teoretică și practică.

I. Armeanca și I. Curea s-a ocupat cu fotometria stelară și alte probleme de astronomie; D.V. Ionescu cu probleme de analiză, algebră, mecanică, ecuații diferențiale etc.; Gheorghe Călugăreanu a cercetat mai ales domeniul teoriei funcțiilor analitice și transformările univalente; Tiberiu Popovici a dezvoltat cercetările de analiză numerică.

Dintre continuatorii marcanți ai școlii matematice clujene merită menționat prof. Caius Iacob, specialist remarcabil în mecanica fluidelor prin aplicarea teoriei funcțiilor.

Secția de fizică și-a desfășurat activitatea științifică în mai multe seminarii-institute care corespundeau în general catedrelor. Două asemenea institute au fost organizate la Universitatea din Cluj: Institutul de fizică generală și experimentală,

condus de prof. Gheorghe Dima și Institutul de fizică teoretică și aplicată (tehnologică), condus de prof. Augustin Maior. Prof. Gheorghe Dima s-a ocupat mai ales cu probleme de fotoelectricitate și de radioactivitate a apelor, iar prof. A. Maior cu probleme de telegrafie, telefonie multiplă, acustică, relativitate, gravitate, optică și magnetism.

Activitatea acestora a fost continuată cu rezultate apreciabile de prof. Victor Marian, care s-a ocupat cu probleme de magnetism și de istoria matematicii și fizicii; prof. Gheorghe Atanasiu, care a cercetat probleme din domeniul radioactivității, fotoelectricității, electrochimiei, fotochimiei și opticii; prof. Radu Țițeica, care a adus contribuții de mare valoare în probleme de spectroscopie și chimie coloidală; prof. Aurel Ionescu, cu contribuțiile sale valoroase din domeniul chimizării gazului metan; prof. Ion Maxim, cu cercetări în probleme de substanțe feromagnetice etc.

Bucurându-se de o situație privilegiată, ca și secția de științe naturale, datorită încadrării sale cu personalități științifice de mare valoare, cercetările de chimie au fost organizate într-un cuprinzător Institut de chimie, care însuma mai multe laboratoare: Laboratorul de chimie anorganică și analitică, organizat și condus de savantul Gheorghe Spacu, s-a ocupat îndeosebi cu combinațiile complexe; Laboratorul de chimie fizică, organizat și condus de prof. Dan Rădulescu, a cercetat problema constituției atomilor din punct de vedere al chimiei organice; Laboratorul de chimie generală, organizat și condus de cunoscutul chimist Adrian Ostrogovich, s-a ocupat cu problema triazinelor și benzolilor; Laboratorul de chimie organică, organizat mai întâi de prof. Dan Rădulescu, a cărui muncă a fost continuată de prof. Ioan Tănăsescu, a cercetat de asemenea problema spiranelor, a nitro-benzaldehidelor. Ceva mai târziu a fost organizat și Laboratorul de chimie tehnologică, de sub conducerea prof. V. Alexa. Fiecare dintre aceste laboratoare își avea publicația sa, în care se valorificau cercetările de la catedra respectivă. Astfel, curând după organizarea Universității, s-au pus bazele unei puternice școli românești de chimie la Cluj. Aceasta a fost dezvoltată de prof. Raluca Ripan, care realizează cercetări valoroase de chimie anorganică și analitică, anume în problema aminelor, a combinațiilor

ilor în soluții apoase prin metode fizico-chimice etc. și de colaboratorii săi.

Secția de geografie era organizată și ea într-un Institut de geografie, condus de cunoscutul geograf Gheorghe Vâlsan, considerat întemeietor al învățămîntului geografic modern din țara noastră. Un sprijin deosebit de prețios în organizarea și îndrumarea Institutului de geografie l-a acordat savantul francez Emanuel de Martonne. Institutul de geografie își avea propria publicație: Lucrările Institutului de geografie, în care s-au publicat lucrări valoroase de geografie fizică și geografie umană, sub îndrumarea prof. V. Meruțiu și a colaboratorilor săi: L. Someșan, T. Morariu și alții.

În primul deceniu de activitate, profesorii de la Facultatea de științe au publicat 118 volume în limba română și 12 în limbi străine, 39 de manuale și tratate, la care se adaugă sute de studii și articole publicate în revistele din țară și străinătate.

Universitatea din Cluj s-a născut de la început cu Facultatea de medicină și farmacie. Organizarea Facultății de medicină din Cluj de o comisie în frunte cu prof. Victor Babeș a fost și o înaltă școală științifică și a fost, în același timp, și o școală de medicină preventivă și curativă de necontestată însemnătate. Potrivit concepției organizatorilor, osatura facultății trebuia "să fie catedrele de bază, în special cele teoretice", cu o activitate paralelă, didactică și științifică, iar pentru desfășurarea celor două categorii de activități erau necesare laboratoare cât mai bine organizate și dotate. Un alt rost de egală însemnătate al Facultății de medicină clujene era preocuparea pentru marile probleme sanitare ale populației, cu egală pondere între medicina preventivă și medicina socială.

Catedrele teoretice au fost organizate în institute, conduse de mari învățați, dintre care numele multora depășise granițele țării. Astfel, Victor Babeș a condus la început Institutul de anatomie, istologie patologică și microbiologie, iar Constantin Levaditti Institutul de patologie generală și experimentală. Organizarea și direcțiile de cercetare trasate de cei doi savanți români au fost continuate, după încetarea activității lor la Cluj, de colaboratorii lor, profesorii Titu Vasiliu și

Mihail Botez. S-au învrednicit de asemenea de buni profesori: Institutele de igienă și igienă socială, conduse de Iuliu Moldovan, bine organizate și utilizate de la început; activitatea științifică a Institutului s-a concentrat asupra problemei anafilaxiei, ajungându-se la prepararea reticulinei; Institutul de anatomie descriptivă și topografică, condus de Victor Papilian; Institutul de medicină legală, condus de Nicolae Minovici și Institutul de radiologie, condus de Dimitrie Negru; Institutul de histologie și embriologie, condus de prof. Ioan Scriban, de la Facultatea de științe; Institutul de fiziologie, organizat de prof. Ioan Nițescu; Institutul de biochimie etc. N-a trecut anul de la organizarea Facultății de medicină și ia ființă un mare Institut Pasteur, care coordona activitatea mai tuturor institutelor medicale.

Multe din catedrele clinice, avînd fericirea să fie conduse de mari învățați și buni clinicieni, s-au învrednicit de la început de o organizare superioară. Clinica chirurgicală, în frunte cu cunoscutul chirurg Iacob Iacobovici, care a introdus metodele chirurgiei franceze, anume rezecția în tratamentul ulcerelor duodenale, tratamentul chirurgical al tuberculozei pulmonare, vagotomia în astmul bronchial, osteosinteza în boala lui Pott. (Secțiunile clinice îmbrățișau toate domeniile chirurgicale: urologie, chirurgie infantilă și ortopedie, aseptică și septică pentru bărbați, generală pentru femei). Sub conducerea prof. Iacobovici s-a format o școală chirurgicală însemnată la Cluj, din care fac parte profesorii: Alexandru Pop, Emil Teposu ș.a. Clinica dermato-venerică a fost organizată și condusă în primul an de prof. Ștefan Nicolau de la Universitatea din București, apoi de prof. Coriolan Tătaru ajutat de P. Țârlea. În această clinică s-a studiat îndeosebi problema dermatomicozelor și a teraputicii moderne a sifilisului. În cadrul clinicii dermato-venerice s-au mai organizat laboratoarele: de histologie, micologie clinică, serologie și bacteriologie. Clinica infantilă sau pediatică a fost organizată și condusă de prof. Titu Gane; Clinica neurologică, organizată și condusă de prof. Ioan Minea; Clinica psihiatrică, onorată de prof. Constantin Urechia.

Profesorii mai tineri, încredințați cu organizarea și

conducerea unor clinici importante, prin priceperea, hărnicia și pasiunea lor, au reușit să facă din acestea instituții de mare însemnătate curativă și științifică. Se înscrie în categoria acestora Clinica medicală I, organizată și condusă cu prestigiu de prof. Iuliu Hațieganu, care se lărgeste, în 1924, cu o nouă specialitate, semiologia medicală, onorată de prof. Ioan Goia, punându-se astfel bazele viitoarei Clinici medicale II. În această clinică au fost cercetate cu deosebire bolile de inimă, de plămâni și de nutriție. Cu dezvoltarea medicinei interne au luat naștere noi secții, devenite apoi clinici aparte: de boli pulmonare, ilustrată de prof. Leon Daniello, și colaboratorii săi, de boli contagioase, onorată de prof. Ioan Gavrilă. Clinica oftalmologică a fost organizată și condusă de prof. Dumitru Michail. Clinica stomatologică, organizată și condusă de prof. Gheorghe Bilașcu, era în acea vreme singura în țară. Completată cu o secție de chirurgie maxilo-facială, cu un laborator histopatologic, s-au pus bazele școlii stomatologice de la Cluj, spornită prin I. Baba, V. Vasilescu etc. Clinica obstetricală și ginecologică organizată și condusă de prof. Cristea Grigoriu și colaboratorii săi. Clinica oto-rino-laringologică, organizată de prof. Mihai Meșianu, continuată de P. Buzoianu.

Prin regulamentul din 1921 s-a înființat și secția de farmacie, cu o catedră de farmacologie și farmacognosie cărora le corespundea un Institut cu același nume, organizat și condus de prof. Gheorghe Martinescu, iar clinicile erau servite cu medicamente de un Institut farmaceutic și de Farmacia clinicilor, organizate și conduse de prof. Gheorghe Pamfil. Prin regulamentul din 1921 s-a mai înființat o catedră și un Institut de istoria medicinei și farmaciei și de folclor medical, condus la început de prof. francez Jules Guiart și apoi de prof. Valeriu Bologa, care, prin studiile sale, a reconstituit momentele mai însemnate din istoria medicinei în Transilvania.

Pentru a-și îndeplini îndatoririle în condiții cât mai bune, la Facultatea de medicină și farmacie s-au introdus curînd noi discipline, necesare bunei pregătiri a viitorilor medici: chimie medicală, ilustrată de prof. Ștefan Secăreanu, biochimie de prof. Ion Manta, fizică medicală, bacteriologie, educație fizică, psihologie experimentală, sociologie, biologie generală,

semiologie chirurgicală; s-au înființat catedrele de histologie, ilustrată de prof. Ioan Dragoi, de fizioterapie și balneologie, onorată de vestitul balneolog și fizioterapeut Marius Sturza, de fiziologie sub conducerea prof. Gheorghe Popovici și apoi prof. Grigore Benetato.

Activitatea științifică a corpului profesoral de la Facultatea de medicină și farmacie a fost deosebit de însemnată nu numai din punct de vedere cantitativ, prin cele 110 volume în limba română și 55 în limbi străine, prin cele 24 manuale și tratate și prin cele aproape 2000 de articole în primul deceniu de activitate, ci și calitativ, îmbrățișând cele mai importante domenii. Revista lunară Clujul medical a fost o tribună de propagare a științelor medicale în medii foarte largi. La scurtă vreme s-a format o puternică școală medicală clujeană care s-a impus deopotrivă în țară și străinătate.

Facultatea de drept și științe de stat a fost structurată în raport cu nevoile noi ale țării. Facultatea de drept din Cluj cuprindea 14 catedre. Catedra de drept administrativ și financiar a fost condusă de prof. Victor Onișor, care s-a ocupat mai ales de publicarea de manuale pentru studenți. Una dintre cele mai bine organizate catedre ale acestei facultăți a fost cea de drept civil, onorată de prof. Camil Negrea, care s-a ocupat cu problemele de drept civil comparat. Dreptul comercial era împărțit în două catedre. Catedra de drept constituțional, condusă de prof. Romul Boilă, s-a ocupat cu probleme de constituție și de organizare de stat. Alte catedre bine organizate au fost cele de drept roman, condusă de prof. Ioan Cătuneanu și de drept penal, condusă de prof. Traian Pop, care, amândoi, au publicat mai ales manuale universitare în specialitățile respective. Cea mai bogată activitate științifică s-a desfășurat la catedra de finanțe și statistică, condusă de prof. Gheorghe Leon, care s-a ocupat cu probleme de finanțe publice, de impozite, de venituri și cheltuieli etc. A fost singura catedră de la Facultatea de drept care a avut o publicație proprie: Analele economice și statistice. Catedra de politică socială, condusă de prof. Nicolae Ghiulea, s-a ocupat de problema muncitorească, industrială și agricolă, de cooperatie. Catedra de politică, cea de economie politică, de drept internațional și de procedură civilă au fost

slab organizate, cu o activitate științifică modestă.

În primul deceniu de activitate, corpul didactic al Facultății de drept a publicat 67 lucrări în limba română și 2 în limbi străine, numeroase articole, precum și 29 de manuale și tratate universitare.

O modificare însemnată a suferit Facultatea de drept prin contopirea, în 1934, a Facultății de drept din Oradea cu cea din Cluj. Prin această contopire, Facultatea de drept din Cluj s-a întărit nu numai numeric, ci în aceeași măsură și științific. Procedura civilă a obținut locul ce i se cuvenea prin activitatea prof. Victor Cădere, studiul dreptului civil s-a amplificat prin activitatea profesorilor Aurelian Ionașcu și Alexandru Angelescu, ca și al dreptului roman prin aceea a prof. Tiberiu Mogoși. Noi discipline s-au adăugat, ca filozofia dreptului și sociologia, onorate de prof. Eugen Sperantia, istoria dreptului de prof. Dimitrie Mototolescu, drept internațional de prof. George Sofronie.

Facultatea reorganizată era profilată pe două secții: juridică (drept civil, drept civil local, drept roman, drept comercial, drept penal, procedură civilă, drept internațional privat, procedură penală și istoria dreptului) și economico-politică (drept constituțional, drept administrativ, drept internațional public, economie politică, finanțe, legislație agrară și industrială, drept bisericesc, politică socială și sociologie).

Darea de seamă a rectorului Universității de atunci, savantul Emil Racoviță, în primul deceniu de activitate, înfățișa situația instituției universitare clujene în diferitele domenii de activitate.

Universitatea avea în 1930, 3.728 studenți (față de 2.152 în urmă cu zece ani), deci o creștere de circa 60%. Situația materială a multora era însă precară, deoarece cele patru cămine studențești nu puteau adăposti decât 26,41% din totalul studenților, iar din aceștia aveau bursă doar 327 și 34 semi-bursă, mai puțin de 10%.

În primii zece ani de existență, Universitatea românească din Cluj a conferit 592 diplome de licență, 2064 diplome de doctor și 23 titluri de docent (17 în Medicină, 5 în Litere și filozofie și 1 în Științe).

Pentru pregătirea viitorilor profesori, la scurtă vreme

după deschiderea Universității, adică în 1922, s-a înființat un "Seminar pedagogic universitar", care a organizat practica pedagogică pentru studenții de la Litere și filozofie și Științe.

Între instituțiile de mare însemnătate aparținătoare Universității a fost și Biblioteca Centrală. Zestrea moștenită de la Universitatea maghiară era apreciabilă, atât cantitativ cât și calitativ: 368.679 cărți. În primii zece ani, patrimoniul Bibliotecii a sporit cu 142.579 cărți, iar al revistelor străine cu peste 1.000. La acest patrimoniu trebuia adăugate cele 7.272 volume în 1929 ale "Bibliotecii populare", secția a Bibliotecii Universității. În aceeași proporție a crescut și numărul cititorilor, cu 200 %.

Numărul membrilor corpului didactic a sporit cu 100 %, dintre care 86 profesori, 16 conferențieri, 10 docenți, 46 șefi de lucrări și lectori, 89 asistenți și 96 preparatori.

Universitatea din Cluj și-a sporit prestigiul științific pe plan internațional an de an. Profesorii ei au participat la diferite manifestații științifice: medicină, filologie, biologie, matematică, istorie etc., fiind aleși membri ai diferitelor societăți și asociații științifice străine. De asemenea, Universitatea a fost vizitată de numeroase personalități științifice străine, care au prezentat conferințe publice și prelegeri în fața studenților.

Doi valoroase donații au îmbogățit patrimoniul cultural-științific al Universității: aceea a mecenatului moldovean Gheorghe Sion, constătătoare dintr-un număr mare de cărți vechi și rare, documente, stampe, hărți etc. și aceea a lui Virgil Cioflec, o colecție de tablouri de valoare inestimabilă.

În același răstimp al primului deceniu, Universitatea s-a străduit și a reușit să-și afirme personalitatea și prin cele două organisme culturale noi: "Extensiunea universitară" și "Friedenii Universității".

"Extensiunea universitară" a luat ființă în anul 1924, sub conducerea prof. Virgil Bărbat, cu scopul lăudabil de a răspândi știința și cultura universitară în cercuri mai largi, în orașul Cluj și în alte orașe din Transilvania și chiar din vechea Românie. Activitatea "Extensiunii" a fost sprijinită și încurajată mai ales de interesul dovedit de cei cărora li se adresa.

Viața extracolară a studențimii s-a desfășurat în cadrul numeroaselor societăți înființate odată cu deschiderea Universității, unele, iar altele în răstimpul primilor zece ani. Vechea societate a studenților români de la Universitatea din Budapesta, "Petru Maior", își continuă activitatea la Universitatea din Cluj. Existau apoi societăți studențești pe facultăți: drept, medicină, litere, științe și farmacie. Acestea li s-au adăugat numeroasele societăți regionale.

Pentru organizarea vieții sportive a studenților la finele anului s-a înființat "Societatea sportivă a studenților universitari", devenită "Clubul universitar", care a reușit să se impună la loc de prestigiu în mișcarea sportivă a tineretului.

Viața Universității din Cluj, împreună cu a întregii țări, a întregii lumi aproape, a fost zdruncinată, atât în activitatea didactică, cât și în cea științifică, de evenimentele din anii 1938 - 1944. Agresiunea hitleristă în Austria și Cehoslovacia, prevestitoare a noii conflagrații mondiale, a perturbat în mod grav activitatea Universității: concentrări și mobilizări de profesori și studenți, reducerea fondurilor de dotare, nesiguranța zilei de mâine. "Legea pentru modificarea și completarea legilor privitoare la învățământul superior și special în vederea raționalizării" din noiembrie 1938 (legea Armand Călinescu) n-a reușit să "raționalizeze" învățământul, ci l-a "restructurat" în mod mecanic, contribuind, astfel, la și mai marea lui instabilitate.

Anul școlar 1939/1940 a fost anul marilor nenorociri. Războiul al doilea mondial a fost declanșat prin cucerirea Poloniei de către armatele hitleriste (1 septembrie 1939). Pregătirile militare din țară, alunecarea dictaturii regale tot mai mult spre fascism, amenințarea revizuirii granițelor țării - toate la un loc au tulburat adânc viața întregii țări și viața Universității clujene. Dotările materiale și activitatea științifică au suferit mari privațiuni, deoarece resursele materiale erau absorbite de înarmare, tot mai mulți membri ai corpului didactic și studenți au fost concentrați și mobilizați, starea de spirit generală era deosebit de agitată.

Vara anului 1940 a însemnat tragedia României. Prin ordinea dictat fascist de la Viena, hotărât de Germania și Italia,

trupul țării a fost sffrtecat. Protestele întregului popor, exprimate prin manifestații puternice pe întreg cuprinsul țării, n-au putut opri desfășurarea evenimentelor. Două săptămîni au fost acordate Universității pentru evacuare. Patrimoniul Universității a fost depozitat la Turda și Alba Iulia, în așteptarea hotărîrii orașelor de exil ale Universității. Nesiguranța a crescut și mai mult odată cu instaurarea, în septembrie 1940, a regimului fascist al Gărzii de Fier.

Universitatea din Cluj s-a stabilit temporar la Sibiu (facultățile de litere și filozofie, de drept și de medicină) și la Timișoara (Facultatea de științe). În condiții deosebit de vieteze, cauzate de război și de dislocare, Universitatea clujeană s-a reorganizat și și-a desfășurat activitatea didactică și științifică. Eforturile și, de multe ori, sacrificiile membrilor corpului didactic și ale salariaților administrativi, tehnici și gospodărești, înțelegerea situației din partea studenților au fost determinante în învingerea greutăților. Cursurile s-au desfășurat aproape normal, iar activitatea de cercetare a înscris realizări nu numai numeroase, ci și foarte valoroase în toate domeniile științelor. Vechile seminarii sau instituta s-au refăcut; unele s-au organizat mai bine chiar, s-au înființat noi institute, solicitate de dezvoltarea societății. De asemenea, au fost organizate clinicile Universității, precum și laboratoarele facultății de științe. Dintre catedrele și laboratoarele de chimie s-au distins prin activitate științifică, în această perioadă, cel de chimie organică de sub conducerea prof. Ioan Tănăsescu, de chimie anorganică și analitică condus de prof. Raluca Ripan, de chimie fizică încadrat, în 1943, cu prof. Aurel Ionescu, de chimie generală condus de prof. Constantin Macarovici, de chimie tehnologică de sub conducerea prof. Vasile Alexa. Alți chimiști valoroși își încep sau își continuă activitatea: I.Silberg, E.Popper, I.Cădariu, M.Ionescu, A.Pop, C.Liteanu etc.

Botaniștii, sub conducerea competentă și necesită a prof. Al.Borza și Emil Pop cu colaborarea lui E.Ghiga și a altora au publicat cu regularitate Buletinul Grădinii Botanice și al Muzeului Botanic. Geologii și mineralogii, prof. V.Stanciu și colaboratorii săi, I.Maxim, E.Stoicoviciu și alții și-au continuat cercetările valoroase. Matematicienii și fizicienii au desfășurat

o activitate laborioasă, cei mai vechi și alții mai tineri: Gh. Chiș, H. Țintea, M. Drăganu etc.

Școala militară din Sibiu a fost transformată pentru a adăposti unele clinici. Altele au fost organizate în Spitalul public din Sibiu. Cazarma, devenind "Institutul Dr. Victor Babeș", a adăpostit farmacia clinicilor și câteva catedre. Activitatea științifică medicală a continuat fără întrerupere. Numeroasele reviste cuprindeau rezultatul cercetărilor corpului didactic medical: Ardealul medical (care a luat locul revistei "Clujul medical"), Revista de puericultură și nipiologie, Revista de otorino-laringologie, Buletinul eugenic și biopolitic etc.

Noi profesori își impun prestigiul didactic și științific: Traian Popovici (obstetrică), Mihai Zolcg și Iosif Stoichiția (igienă generală), Cornel Crișan (histologie), Marius Hăngănuț (balneologie), Constantin Velluda (farmacologie), Leon Daniello (ftiziologie), Ioan Gavrilă (boli infecțioase) etc. Generația tânără își începe activitatea: G. Russu, P. Bruda, A. Nana, I. Prăgoi, O. Fodor, A. Faur, V. Gligore, I. Păcuraru, L. Păcuraru, E. Mihalca, Gh. Popovici, E. Morariu, C. Opreș etc. etc.

Profesorii Facultății de litere și filozofie, beneficiind de o bază materială ceva mai bună, au putut desfășura o activitate foarte rodnică, în domeniul filozofiei, esteticii, istoriei și arheologiei etc. Revista de psihologie își continuă apariția în mod regulat; Lucian Biaga, cu colaboratorii săi, publică o nouă revistă de filozofie; Anuarul Institutului de Istorie Națională își sporește volumul, completat de "Biblioteca" Institutului de "Biblioteca Biblicologică" și de o nouă colecție numită "Bibliotheca Rerum Transylvaniae" condusă de prof. Silviu Dragomir. Arheologii continuă săpăturile în diferite părți ale Transilvaniei și mai ales în Munții Crăștiiei. Școala istorică și arheologică își sporește numărul cu alți cercetători valoroși: Romul Căndea, Nicolae Lascu, Ion Russu, Mihail Macrea, Francisc Pall, Mihail Dan, Ștefan Pascu, Kurt Horedt.

Deosebit de merituosă a continuat să fie activitatea filologilor din jurul catedrelor și a Muzeului limbii române, unde-și desfășoară activitatea, alături de vechii profesori, alți valoroși oameni de știință, mai viretnici și mai tineri: Alexe Procopovici, Dimitrie Macrea, Ioan Pătruț, Iosif Pervain, Romul Todoras etc.

Concepția dominantă a rămas cea idealist-burgheză, însă curentele progresiste și antifasciste cuceresc tot mai mult teren, atât în activitatea didactică cât și în cea științifică, precum și în manifestațiile studentești. Ca și în universitățile din București și Iași și la fel ca și în alte instituții de învățământ superior din țară, Universitatea din Sibiu a devenit un centru de rezistență împotriva fascismului și a războiului. Pe memoriul din aprilie 1944 al oamenilor de știință și cultură împotriva războiului și a "cumplitului dezastru ce amenința ființa neamului nostru", între cele 66 de semnături figurează și cele ale unor profesori de prestigiu ai Universității din Cluj-Sibiu. Universitarii clujeni și-au adus, astfel, partea lor de contribuție la pregătirea insurecției naționale de la 23 August 1944 și la victoria acestui istoric eveniment.

6. Universitățile "Victor Babeș" și "János Bolyai" între 1944 - 1959

Eliberarea țării de sub jugul fascist a inaugurat o nouă epocă în istoria poporului nostru, căruia i s-au deschis perspective de dezvoltare deosebite. În aceeași măsură și învățământului superior și, implicit, celui din Cluj.

După instaurarea guvernului democrat, la 6 martie 1945, și reintegrarea părții nordice a Transilvaniei la România, Universitatea românească în refugiu s-a putut reîntoarce la sediul său firesc. Anul universitar 1945/1946 se deschide, astfel, în localul său clujean. Condițiile nu erau însă deloc ușoare, deoarece războiul a lăsat urme grele: clădiri și instalații deteriorate, clinici și laboratoare lipsite de aparatură, medicamente și materiale necesare, săli de curs, de seminar și laboratoare, cămine și cantine insuficiente în raport cu numărul mereu în creștere al studenților. Pentru remediarea acestor greutăți, Partidul Comunist Român și guvernul au manifestat o grijă permanentă și o sollicitudine deosebită față de Universitate

În vara anului 1945 s-a înființat, la Cluj, și universitatea de limbă maghiară, care purta numele marelui matematician János Bolyai. Ca și Universitatea românească, tot astfel și Universitatea maghiară s-a bucurat de același sprijin și îndrumare din partea statului nostru democrat, putându-și organiza laboratoarele, biblioteca, spațiul de învățământ, căminele și cantinele studentești.

În 1947 s-au acordat celor două universități fonduri însemnate pentru amenajarea laboratoarelor de fizică și chimie, de electrofiziologie, de embriologie experimentală, de anatomie, de zoologia nevertebratelor, care lipseau, și pentru utilizarea celor existente. Observatorul astronomic a fost reinstalat la locul său. La Facultatea de medicină a Universității românești se reînființează secția de farmacie.

În aceste condiții, treptat-treptat se înfăptuiesc schimbări importante în viața Universității din Cluj. Schimbarea orientării politice și ideologice a universităților din Cluj a însemnat încadrarea acestora în eforturile întregului popor muncitor pentru construirea noii societăți socialiste.

Până în 1948, cele două universități clujene și-au păstrat vechea organizare, cu 4 facultăți: 1. litere și filozofie, cu trei secții: filozofică, filologică și istorică; 2. științe, cu cinci secții: matematică, fizică, chimie, științe naturale și geografie; 3. drept, cu o singură secție și 4. medicină, cu două secții: medicină și farmacie.

Până la reforma din 1948, formele organizatorice ale învățământului universitar la Cluj le-au continuat, în linii generale, pe cele vechi. Cu toate acestea, prefacerile adânci prin care trecea țara nu puteau rămâne fără rezultat în învățământul universitar clujean. Schimbări tot mai vădite se observă în toate domeniile de activitate, didactică și științifică. Profesorii și-au însușit treptat știința marxist-leninistă, ceea ce a contribuit într-un grad superior la lărgirea orizontului corpului didactic, oferindu-i posibilitatea de a-și fundamenta activitatea pe temeuri științifice solide.

Activitatea științifică se realiza în institute și la catedre. Dintre acestea, o activitate mai însemnată și în această perioadă au desfășurat: Muzeul limbii române, Institutul de studii clasice, Laboratorul de fonetică, Institutul de istorie, Institutul de psihologie, Institutul de chimie, Institutele de matematică, Institutul de speologie etc. rezultatele cercetării științifice din această perioadă au fost publicate în revistele institutelor respective, apărute între 1944-1948: Revista Matematică, Anuarul Institutului de Istorie Națională, Anuarul Institutului de studii clasice, Dacoromania etc. În cercetarea științifică din această perioadă se observă strădaniiile corpului didactic de a aplica concepția materialistă, obținând rezultate pozitive în aceste încercări.

Problema studențească a constituit o preocupare de seamă a Universității clujene în perioada dintre 1944-1948. Numărul studenților era în creștere cu fiecare an. În 1947-1948 erau circa de două ori mai mulți studenți decât în 1944-1945.

Compoziția socială a studenților este în continuă îmbunătățire. Fiii oamenilor muncii, ai țărânimii muncitoare și mai ales ai muncitorilor industriali - accesul cărora a fost mult îngreunat în vechea universitate prin sistemul taxelor și lipse burselor - se îndreaptă în număr tot mai mare spre Universitate.

În locul vechilor organizații studențești, străine de adevăratele interese ale studențimii, se înființează organizații de tineret democratice și progresiste: Uniunea Tineretului Comunist și Uniunea Tineretului Socialist, care colaborau în cadrul Frontului Unic Muncitoresc Studențesc, apoi Uniunea Națională a Studenților din România și sindicatul studențesc, au jucat un rol important în îndrumarea studențimii în activitatea sa profesională și în educarea ei politică democratică.

x

În dezvoltarea și organizarea învățământului superior din țara noastră, reforma din 1948, cu toate neajunsurile ei, a avut un rol însemnat. Învățământul superior a fost încadrat în

marile prefaceri culturale în plină desfășurare, care se manifestă sub trei aspecte esențiale: schimbarea conținutului ideologic al procesului de învățămînt și fundamentarea lui pe baze filozofice-științifice marxist-leniniste; deschiderea largă a porților institutelor de învățămînt fiilor oamenilor muncii; educarea studențimii în spiritul patriotismului și al internaționalismului socialist, asigurîndu-i-se, totodată, o instrucție multilaterală, la nivelul științei contemporane înaintate. Această nu înseamnă o negare a trecutului științific și cultural, ci, dimpotrivă, o continuare, la nivel superior, a tot ce a fost pozitiv, progresist în cultura și știința românească și cea universală.

x

În perioada de la reforma învățămîntului și pînă la unificarea celor două universități clujene, în 1959, învățămîntul universitar din Cluj a cunoscut o dezvoltare multilaterală, deosebindu-l în chip radical de ceea ce fusese acesta în timpul regimului burghezo-moșieresc. Mai întîi, Universității românești i se acordă numele savantului biolog și medic progresist "Victor Esbeg". Baza materială a fost lărgită în chip considerabil. Organizarea procesului de învățămînt, sub toate aspectele, și a cercetării științifice a avut drept urmare orientarea cercetărilor în scopul sprijinirii concrete a operei de construire a socialismului.

Studențimii i s-au asigurat cele mai bune condiții de studiu, de cazare și masă, de manifestări cultural-artistice, sportive etc. Astfel, în anul 1956, din numărul total, de 3.026, al studenților de la secțiile de zi, 1500 (adică 50 %) erau bursieri, de 14 ori mai mulți decît înainte.

O preocupare tot mai atentă se acordă inițierii studenților în cercetarea științifică. În acest scop, iau ființă cercurile științifice studentești, care în 1956-1958 și-au avut propriul "Buletin", în care se publicau cele mai bune lucrări comunicate în cercuri sau la sesiunile științifice ale cercurilor.

Inființarea catedrelor de științe sociale - marxism-leninism, economie politică, materialism dialectic și istoric - a avut urmări pozitive însemnate, atât în rândurile profesoriilor cât și în ale studenților, ajutându-i și pe unii și pe alții în orientarea lor filozofică științifică. Locul concepțiilor idealiste este luat de concepția materialistă, locul culturii burgheze este luat de cultura socialistă. Aceste schimbări se constată și în cercetarea științifică, manifestându-se tendința de corelare a teoriei cu practica.

Pentru o mai bună coordonare a activității, facultățile sînt reorganizate. Facultatea de științe se împarte în patru facultăți: 1. Matematică și fizică; 2. Chimie; 3. Geologie-geografie și 4. Științe naturale.

La secțiile de matematică ale Universității "Victor Babeș" s-au realizat cercetări în problema aproximației funcțiilor, a interpolării, integrării și derivării numerice, în problema spațiilor vectoriale normate, în problema integrării numerice a ecuațiilor diferențiale, în problema geometriei diferențiale progresive și a nomografiei, în probleme de astronomie etc.

La Universitatea "Bolyai", cercetările au abordat problema integrării numerice a ecuațiilor diferențiale, apoi teoria grupurilor și algebra topologică, geometria integrală și algebrică. În cercetarea problemelor studiate de matematicienii de la cele două universități s-a realizat o colaborare fructuoasă.

La secțiile de fizică ale Universității "V. Babeș", s-au studiat în această perioadă probleme de mare actualitate, ca: proprietățile magnetice ale aliajelor ternare de nichel; spectrele Raman și de absorbție ale unor derivați aromatici; difuziunea, viscozitatea și conductibilitatea gazelor; prepararea acetilenei din gaz metan și descărcarea în gaze; hidrodinamică; electroni grei, propagarea undelor, difuziunea neutronilor cu ajutorul ecuațiilor diferențiale.

Fizicienii de la Universitatea "Bolyai" s-au ocupat cu studiul mecanismului creșterii cristalelor, a axiomatizării

termodinamicii și a mecanicii cuantice; apoi cu cercetări de electrogeologie și electronică, cu privire la metrica spațiilor relativiste și la termodinamica fenomenologică etc.

La facultățile de chimie ale celor două universități, paralel cu utilizarea laboratoarelor vechi cu aparate moderne, s-au înființat altele noi: de cataliză, de analize fizico-chimice, de coloizi, de macromoleculă, de radiochimie etc.

De asemenea, problematica de cercetare de la Facultatea de chimie a Universității "V.Babeg" a fost tot mai complexă și tot mai mult integrată în cerințele dezvoltării economice a țării. Au fost studiate: chimia complexilor, spectrele diferitelor combinații organice, triazidele, probleme de volumetrie etc.

Probleme asemănătoare au preocupat și pe chimiștii de la Universitatea "Bolyai" în această perioadă, rezolvate multe dintre ele într-o strinsă colaborare cu chimiștii de la universitatea soră. S-au studiat cu predilecție unele fenomene superficiale (cinetica eterogenă, procese de electrod), radioactivitatea actiniului, echilibrele protolitice, probleme termogravimetrice și polarografice, cu privire la proprietățile fizico-chimice ale combinațiilor complexe de cobalt și crom, radioactivitatea apelor minerale, sinteza substanțelor naturale cu activitate biologică, metode de sinteză pentru vitaminele C și B₁, pentru cloramfenicol.

Un ritm asemănător a înregistrat și cercetarea în domeniul geologiei și mineralogiei. Specialiștii catedrelor ambelor universități au fost preocupați deopotrivă de rezolvarea unor probleme teoretice și practice de însemnătate deosebită. Cretacicul din Munții Apuseni și tertonianul din Valea Mureșului, cercetări de paleobotanică au fost efectuate de paleontologi. Rezervele de gips, argilele refractare, nisipurile cuarțoase, caolin, zăcămintele de gaz metan au fost cercetate de mineralogi.

Probleme de stratigrafie, paleontologie, hidrogeologie, îndeosebi în Munții Harghita, Călimani, Gurghiu, au fost cercetate de geologi și mineralogi de la Universitatea "Bolyai". Rezultatele acestor cercetări au fost folosite, ca și ale colectivelor de geologi de la Universitatea "V.Babeș", la întocmirea Hărții Geologice a României. Neogenul din Bazinul Transilvaniei a constituit obiect de studiu; stratigrafia și paleontologia aceluiași bazin au fost studiate, la care se adaugă cercetări de hidrogeologie în zona Rîmnicul Sărat etc.

Catedrele de geografie și-au întregit profilul cu discipline noi, necesare atât mai bunei pregătiri a studenților, cât și elucidării unor probleme științifice și practice importante: geomorfologie, hidrografie, topografie-cartografie, meteorologie-climatologie, biogeografie etc. Laboratoare noi au luat ființă în aceste specialități. Colectivele de geografi de la Universitatea "V.Babeș" au studiat probleme de urbanistică, hidrologie, ameliorări de teren etc.

Geografii de la Universitatea "Bolyai" s-au ocupat cu probleme fizico- și antropogeografice, cu probleme de carstologie și eroziuni fluviale, de sistematizare și urbanistică.

Științele biologice s-au constituit într-o facultate deosebită, cu mai multe specialități: botanică, fiziologia plantelor, zoologie, fiziologie animală și biologie. Laboratoare moderne au fost create la această facultate: de fitopatologie, de microbiologie, de genetică, de zoologie și fiziologie animală. Biologii clujeni și-au înscris prezența activă și în această perioadă în cercetarea științifică. Au fost studiate probleme de mare însemnătate teoretică și practică: zăcămintele de turbă, ameliorarea producției de pește în Marea Neagră, hibridarea vegetativă la păsări, morfologia și sistematica izopodelor și lumbricidelor. Școala botanică clujeană, unind cadrele didactice de la catedre și cercetătorii Grădinii Botanice, a continuat studierea florei României. Biologii de la Universitatea "Bolyai" s-au ocupat cu probleme de algologie, de iarcvizare, cu con-

ținutul de vitamină al unor soiuri de fructe, cu metabolismul glucidelor unor soiuri de viță de vie, cu probleme de histologie și enzimologie, cu studiul florei din Munții Călimani, din Carpații Meridionali, din Munții Apuseni și din Podișul Transilvaniei, cu studiul insectelor dăunătoare în agricultură, al tardigradelor din România, cu unele probleme privitoare la pești, cu studiul insulinsi etc.

Schimbări importante, poate mai importante chiar decât cele de la facultățile de științe ale naturii, s-au petrecut la facultățile de științe sociale și umaniste, nu numai în structura diferitelor discipline, ci, deopotrivă, în conținutul științific și ideologic al acestora.

Vechea Facultate de litere și filozofie s-a organizat în trei facultăți deosebite: de istorie, de filologie și de filozofie.

Facultățile de istorie erau organizate în două secții: de istoria României și de istorie universală, la care se adăugau numeroase științe auxiliare: arheologie, etnografie, bizantinologie, istoriografie, paleografie, istoria artelor etc. Dezvoltând tradiția școlii istorice clujene interbelice, istoricii de la Universitatea "V. Babeș" s-au ocupat cu succes de importante probleme din toate epocile istorice, cu predilecție din domeniul social-economic și cultural: cultura dacilor, mișcări antif feudale, minerit, meșteșuguri, istoria artei etc.

Colegii lor de la Universitatea "Bolyai" s-au ocupat de limes-ul Daciei, de agricultura dacilor, de problema agrară și mișcările sociale medievale, din perioada de trecere spre epoca modernă și din epoca modernă, cu probleme de istoria culturii medievale.

Facultatea de filologie și-a păstrat structura veche, cu catedre de limba română, de literatura română, slavistică, limbi moderne. Facultatea este dotată cu un laborator de fonetică, iar seminariile de limbi moderne cu aparate de înregistrare, și cel dintâi și cele din urmă pentru nevoile didactice și de cercetare. Lingviștii clujeni studiază dialectele limbii române. Istoricii literari au studiat literatura clasică română și li-

rica universală. Slavisti clujeni au studiat probleme de toponimie, de fonetică și fonologie, raporturi lingvistice româno-slave și au început publicarea seriei noi din Atlasul lingvistic român.

Filologii de la Universitatea "Bolyai" s-au ocupat cu probleme de defectologie, de istoria limbii și de limbă maghiară contemporană, precum și de influența limbii române asupra limbii maghiare. Istoricii literari maghiari au studiat unele curente cultural-ideologice importante: umanismul, cartesianismul, luminismul, romantismul, simbolismul, teoria verșificăției etc.

Pentru o cit mai completă pregătire didactică și metodică a studenților, activitatea catedrelor de pedagogie și psihologie s-a extins și la alte specialități și facultăți, unde s-au introdus cursuri obligatorii. Pedagogii clujeni s-au ocupat de probleme școlare și de orientare profesională. Psihologii de la Universitatea noastră au cercetat probleme de căută însemnătate, ca sistemul de semnalizare, determinarea și influențarea activității nervoase superioare la elevi, probleme de psihologia pedagogică și defectologie. Cercetările de psihologie pedagogică și defectologie au fost înlesnite și de înființarea unui laborator bine utilat.

Mai numeroase și mai însemnate au fost schimbările suferite de Facultatea juridică în structura sa organizatorică și didactică. Materii noi, necesare unui jurist, au fost introduse: teoria statului și dreptului, istoria generală a statului și dreptului, criminalistica, medicina și psihiatria judiciară etc. Ca urmare a dezvoltării relațiilor socialiste, noi ramuri de drept au apărut: dreptul muncii, dreptul agricol colectivizat, dreptul funciar, dreptul familiei. Juriștii clujeni români au cercetat o seamă de probleme din domeniile mai vechi sau din cele nou introduse: dreptul familiei, dreptul de stat, istoria statului și dreptului, teoria statului și dreptului etc.

Juriștii maghiari din Cluj s-au ocupat cu probleme privind proprietatea socialistă de stat, proprietatea cooperativă, apărarea penală a proprietății obștești, supravegherea legalității etc.

Una dintre cele mai de seamă înnoiri ale învățămîntului nostru universitar a fost introducerea științelor sociale cu îndoit scop: influențarea conținutului ideologic al instruirii și educării studenților și influențarea conținutului științific al cursurilor și cercetărilor corpului didactic de la diferitele specialități. Și într-un caz și în altul, scopul final era formarea concepției științifice despre legile de dezvoltare a naturii și societății și despre relațiile economice din societatea noastră socialistă.

Catedrele de marxism-leninism, de economie politică și de materialism dialectic și istoric s-au străduit să-și îndeplinească rosturile de a face înțeleasă, din partea studenților, legătura dintre teorie și practică, verificarea teoriei marxiste în practica construirii socialismului în țara noastră, baza științifică a politicii Partidului Comunist Român în diferitele domenii de activitate.

Catedrele de economie generală de la cele două universități clujene au studiat probleme cu privire la gândirea economică progresistă din Transilvania, la productivitatea, organizarea și planificarea muncii în diferite întreprinderi industriale, la planificarea economiei naționale, la conducerea și organizarea cooperativelor agricole, la valorificarea resurselor locale etc.

Catedrele de filozofie de la cele două universități s-au ocupat de valorificarea moștenirii progresiste din România, de studiul unor categorii fundamentale ale filozofiei marxiste, al procesului revoluționar din țara noastră, de sociologia burgheză etc.

Asemenea rezultate în diferitele domenii de cercetare au constituit un bogat patrimoniu cultural-științific al universităților clujene, obținut, în numeroase cazuri, din colaborarea membrilor corpului universitar de la universitățile surori. Acest patrimoniu va constitui o temelie solidă pe care se va edifica noua Universitate "Babeș-Bolyai", rezultată din unificarea celor două preexistente.

7. Universitatea "Babeş-Bolyai" între anii 1959 - 1974

Colaborarea strinsă între universitățile clujene în cercetarea științifică și în activitatea didactică, colaborarea și viața comună a studenților celor două universități (excursii, distracții, activitate în cercurile studențești) au constituit premise suficiente și puternice pentru unificarea instituțiilor universitare, așăgându-se acestora și dorința studenților și a corpului didactic de la Universitatea "Bolyai", care și-au dat seama de avantajele unificării pentru absolvenții maghiari care puteau ocupa, astfel, posturi în învățământ sau instituțiile de cercetare, în întreaga țară. A tras în urmă, în mod hotărâtor, faptul că interesele erau aceleași, că activitatea cultural-științifică se întemeia pe aceeași concepție, că scopurile urmărite erau identice: construirea socialismului în România. În aceste condiții, dezbaterile cu privire la unificare, din luna februarie 1959, la care au participat deopotrivă profesori și studenți, conduse cu tact și înțelepciune de partid, s-au încheiat cu hotărârea unanimă a celor interesați de unificarea celor două universități.

Urmările pozitive ale unificării universităților clujene n-au întârziat să se vădească. Activitatea didactică și științifică a corpului didactic, activitatea științifică, culturală și educativă a studenților au apărut atât cantitativ, cât și calitativ. Forțele didactico-științifice și-au unit puterile, aparatul s-a completat, studenții s-au putut cunoaște mai bine. Cu un cuvânt, rezultatele au fost superioare din toate punctele de vedere: al instrucției și educației, al cercetării științifice, al activității culturale și obștești.

Prin încaadrarea, în anul 1962, în Universitate și a Institutului pedagogic de 3 ani, înființat în anul 1959, activitatea didactică și științifică a acestuia a putut fi mai organic îndrumată de o conducere unitară, iar prin colaborarea sau chiar unificarea unor catedre cu cele similare ale Universității, Institutul Pedagogic a beneficiat de un sprijin apreciabil. Urmările pozitive s-au răsfrânt și asupra educației și instruirii studenților de la Institutul Pedagogic, care au avut astfel legături mai strânse cu studenții Universității.

X

Structura Universității și a Institutului pedagogic s-a statornicit mai temeinic. Puține modificări au intervenit în această perioadă, astfel încît se poate estima global pentru întreaga perioadă. O modificare mai de seamă a avut loc în anul 1961, cînd a luat ființă o facultate nouă, de Studii economice, reclamată de dezvoltarea impetuoasă a economiei noastre socialiste, care solicită tot mai mulți specialiști bine pregătiți. O altă modificare a izvorit din despărțirea fizicii de matematică, în anul 1962, constituindu-se, astfel, două facultăți separate: de matematică-mecanică și de fizică. Această modificare a fost impusă de dezvoltarea impetuoasă a fizicii, de noile domenii apărute pe plan mondial, importanța cărora în dezvoltarea societății contemporane s-a impus cu putere. În sfîrșit, cea de-a treia modificare a avut loc în toamna anilor 1969 și 1970, cînd s-au înființat două facultăți ale Universității, de Filologie și Istorie și de Științe economico-administrative, cu sediul la Sibiu. Orașului cu vechi tradiții culturale românești și germane i s-au recunoscut vredniciile, iar tinerimii din partea sudică a Transilvaniei i s-a înlesnit instruirea într-o instituție de învățămînt superior.

A rezultat astfel următoarea structură a Universității "Babeș-Bolyai" din Cluj, inclusiv a Institutului pedagogic:

1. Facultatea de matematică-mecanică, cu trei secții: analiză matematică, mașini de calcul și mecanica fluidelor;
2. Facultatea de fizică, cu patru secții: electrodinamică, fizică teoretică, fizică atomică și nucleară și fizica corpului solid;
3. Facultatea de chimie, cu trei secții: chimia anorganică, chimia organică, chimia fizică;
4. Facultatea de biologie - geografie, cu patru secții: biologie - botanică, biologie - zoologie, geologie - mineralogie și geografie;
5. Facultatea de filologie, cu cincisprezece secții: limba și literatura română, limba și literatura maghiară, romanistică, germanistică, slavistică, literatură universală și comparată;

6. Facultatea de istorie-filozofia, cu patru secții: istoria României, istoria universală, filozofie și psiho-pedagogie apcială;

7. Facultatea de drept, cu o singură secție, de drept;

8. Facultatea de studii economice, cu cinci secții: economia industriei, economia agriculturii, contabilitate, finanța și credit și matematică aplicată la economie;

9. Facultatea de filologie-istorie de la Sibiu, cu două secții: germană-română și istorie.

10. Facultatea de științe economico-administrative.

Cele șase facultăți ale Institutului pedagogic, neimpărțite în secții, sînt următoarele:

1. Facultatea de matematică;

2. Facultatea de fizică-chimie;

3. Facultatea de științe naturale;

4. Facultatea de filologie;

5. Facultatea de arte plastice și

6. Facultatea de educație fizică.

Noi secții de specializare au fost înființate, ca urmare a dezvoltării științei mondiale și ca o necesitate a construirii economiei și culturii socialiste: analiză matematică și mașini de calcul, astronomie și mecanică teoretică, calcul numeric și statistic, electroradiofizică, fizica corpului solid, fizică atomică și nucleară, electronică, radiotehnică și optică, tehnologie chimică, paleontologie-stratigrafie, defectologie, dreptul muncii și dreptul cooperatist-agricol, finanțe și credit, economia ramurilor, evidență contabilă și statistică etc.

z

Asemenea activitate complexă este asigurată prin munca pasionată a membrilor corpului profesoral, de la șefi de catedră pînă la asistenți stagiați. Numărul acestora este de peste 950 de persoane: profesori, conferențieri, lectori(șefi de lucrări), asistenți și asistenți stagiați.

Valoarea științifică a membrilor corpului didactic este demonstrată și de titlurile academice și științifice ale lor. Sînt, între profesorii Universității noastre, 13 membri

ai Academiei Republicii Socialiste România (8 membri titulari și 5 membri corespondenți), iar între profesorii și conferențiarii noștri sînt 28 membri ai Academiei de științe sociale și politice (17 membri titulari și 11 membri corespondenți). De asemenea, dintre profesori, 10 au titlul de oameni de știință emeriți și 12 de profesori emeriți; mai mulți dintre profesorii noștri sînt membri ai unor academii și institute străine sau societăți și asociații internaționale, numeroși au fost distinși cu ordine ale R.S. România. Cele peste 60 de titluri științifice de doctori-docenți și cele peste 250 titluri de doctori constituie și ele o confirmare a valorii corpului nostru didactic. Numai în ultimii 5 ani au obținut titlul de doctor peste o sută de asistenți, lectori și conferențieri.

Cei peste 850 de membri ai corpului didactic instruesc și educă peste 12.000 studenți, cîți numără Universitatea noastră în anul școlar 1974/1975, la cursurile de zi, serale și fără frecvență. Față de anul 1960, cînd totalul studenților era de 6.721, numărul acestora s-a dublat, iar față de 1955, cînd totalul studenților era de 7.865, numărul acestora a crescut cu aproape 70 %. Asemenea dinamică a creșterii numărului de studenți este o dovadă a însăși dinamicii dezvoltării multilaterale a societății noastre socialiste.

Pentru a-și îndeplini cu cinste rostul de instituție superioară cultural-științifică, Universitatea noastră se străduiește fără încetare să se modernizeze și să se perfecționeze. Planurile și programele de învățămînt sînt mereu înnoite cu scopul de a asigura o orientare de perspectivă structurii și conținutului cursurilor și seminarilor, de a asigura o pondere corespunzătoare disciplinelor moderne în raport cu cele clasice, metodele noi de instruire în laboratoare profilate mai corespunzător nevoilor: de chimie, fizică, biologie, fonetică, psiho-pedagogie, foto-cinematică etc.

O preocupare continuă a Universității a fost și este aceea a îndestulării nevoilor de cursuri, manuale, îndrumătoare, caiete de lucrări practice etc., atât de necesare și studenților de la cursurile de zi, cît mai ales celor de la secțiile serale și fără frecvență. În ultimii zece ani s-au publi-

at numeroase manuale elaborate de membrii corpului didactic de la Universitatea noastră, singuri sau în colaborare (istoria României, epoca medie, psihologie experimentală, chimie analitică, chimia metalelor, materialism dialectic și istoric, socialism științific, istoria gândirii social-politice, drept civil, drept penal, istoria literaturii române, istoria artelor plastice din România, istoria artei europene, economia politică a socialismului, istoria gândirii economice progresiste etc.).

Pentru ca instruirea absolvenților Universității noastre să fie cât mai completă și cât mai corespunzătoare nevoilor societății, în ultimii doi ani de studenție toți studenții facultăților cu profil didactic sînt datori să efectueze practica pedagogică. Practica este organizată de Catedra de pedagogie-metodică a Universității împreună cu Inspectoratul școlar județean și municipal. Munca de îndrumare a practicii pedagogice nu este nici simplă și nici ușoară, dacă ne gândim că în fiecare an peste 2.000 de studenți, repartizați în circa 180 de grupe, la 36 școli din oraș, audiază cîte o zi pe săptămînă (sem. VIII - IX și respectiv IV - V) sau două săptămîni continuu (sem. X și respectiv VI). Circa 100 de profesori îndrumători din învățămîntul mediu și aproape 30 de asistenți, lectori și conferențieri metodicieni se ocupă cu organizarea și îndrumarea practicii pedagogice.

Cele 10 - 15 lecții audiate și 5 - 7 lecții de probă efectuate de fiecare student, alte activități didactice și educative fiecare în parte și toate la un loc contribuie la formarea deprinderilor didactice și pedagogice absolut necesare unui profesor și educator.

Contactul nemijlocit, sub o îndrumare atentă și competentă, al studenților cu caracteristicile muncii pe care urmează să o desfășoare după terminarea studiilor universitare este asigurat prin practica în producție. La această activitate sînt obligați toți studenții Universității, din anul I. pînă în anul IV, în tot timpul anului școlar la care se adaugă practica de vară, timp de o lună. Practica în producție este însă, în același timp, pentru toți studenții un bun prilej de cunoaștere mai directă în tainele profesiei și totodată educa-

ția prin muncă și pentru muncă a tineretului.

Peste 1.100 de studenți ai Universității noastre beneficiază anual de această înlesnire, buna desfășurare a practicii fiind asigurată de zeci de membri ai corpului didactic cu experiență și de specialiști din întreprinderile și instituțiile unde se desfășoară practica.

Aceste activități și asemenea preocupări din partea tuturor factorilor de răspundere asigură o pregătire corespunzătoare tuturor absolvenților Universității. Dacă mai adăugăm acestor activități și inițierea în cercetarea științifică a studenților la cursurile și seminariile speciale, în cele 62 de laboratoare bine utilizate, în cele vreo 60 cercuri științifice studențești, la care participă peste 1.600 de studenți din anii superiori, sesiunile anuale de comunicări pe specialități sau cele cu caracter republican - obținem imaginea generală cu privire la profilul științific și cultural al unui absolvent al Universității și, totodată, cunoaștem zestrea intelectuală cu care părăsește instituția ce l-a instruit și l-a educat pentru a deveni cit mai folositor societății.

Este, în fond, rațiunea principală a existenței instituțiilor de învățământ superior care asigură nu numai continuitatea, ci asigură, în același timp, dezvoltarea vieții materiale și spirituale a poporului, prin contingentele anuale bogate de absolvenți. Numai Universitatea noastră a dat economiei, științei și culturii, în ultimul deceniu, un număr de circa 15.000 de absolvenți : matematicieni, fizicieni, chimiști, biologi și geografi, istorici și filozofi, filologi, juriști, economiști. Din cei circa 15.000 absolvenți, 1,40 % au devenit cadre didactice în învățământul superior, 1,50 % cercetători în institutele de cercetare, 6,00 % specialiști în întreprinderile economice, 6,00 % juriști și funcționari administrativi și 85,10 % profesori în învățământul de cultură generală și în școlile speciale.

Universitatea noastră n-ar fi vrednică de numele pe care și l-a cîștigat dacă, alături de bogata sa activitate didactică, n-ar desfășura o activitate tot atât de meritorie în cercetarea științifică. Nici un domeniu nu este ignorat, nici o specialitate nu este neglijată. Toate sînt slujite cu talent

și pasiune de membrii corpului didactic, vîrstnici și tineri, români, maghiari, germani și de alte naționalități într-o unitate de gîndire și într-o comunitate de țeluri. S-au consolidat astfel "școlile științifice" clujene, cunoscute și recunoscute în țară și deopotrivă în străinătate, școli create prin colaborarea strînsă dintre oamenii de știință universitari și cei din instituturile de cercetare din Cluj-Napoca. În mijlocul tuturor acestor institute și instituții, Universitatea clujeană își păstrează neștirbit rolul și prestigiul de adevărată Alma Mater Napocensis.

Școala de analiză matematică, formată din oameni de știință de la catedrele de analiză, ecuații diferențiale și calcul numeric și statistic, a adunat în jurul ei o întreagă pleiadă de matematicieni valoroși. Școala de chimie anorganică și cea de chimie organică și-au sporit prestigiul prin cercetările teoretice fundamentale și prin cele aplicative, în legătură directă cu dezvoltarea economiei naționale. Școlile tradiționale din domeniul biologiei: palinologică, de fiziologia algelor verzi, de fiziologie animală comparată s-au impus și mai mult în mișcarea științifică națională și internațională. Școala istorică și arheologică clujeană, vreme de jumătate de veac prezentă în viața științifică a țării, în ultimii ani și-a sporit și mai mult prestigiul; același lucru se poate spune despre școala de psihologie experimentală de la Universitatea noastră.

Alături de școlile mai vechi, în ultimii ani s-au dezvoltat noi direcții de cercetare, noi școli științifice. Aceasta dovedește eforturile, reușite în cele mai multe cazuri, de integrare a cercetării de la Universitatea clujeană în problema științei mondiale contemporane. Este vorba de cercetările în domeniul fizicii nucleare (conduse de prof. V. Mercea), care-și au începuturile cu vreo două decenii în urmă, dar care s-au dezvoltat cu adevărat în ultimul deceniu. Cercetările în domeniul corpului solid, al izotopilor stabili și al fizicii plasmei (sub conducerea profesorului I. Ursu), sînt cunoscute și dincolo de hotarele țării. Înființarea Laboratorului de fizică, care întrunește marea majoritate a fizicienilor, a constituit o puternică impulsie a activității științifice.

O școală de chimie analitică foarte activă și un centru de chimia elementelor radioactive bine organizat completează școala de chimie clujeană. Organizarea Centrului de cercetări de chimie analitică constituie un însemnat pas spre dezvoltarea acestor domenii, spre integrarea activității lor în sprijinirea economiei naționale. Urmări pozitive foarte importante pentru dezvoltarea cercetării în toate ramurile științelor chimice - organice, anorganice, analitice, tehnologice, de chimie-fizică etc. - are colaborarea cu Institutul de chimie din Cluj.

Școlile științifice mai vechi și cele noi, activitatea de cercetare la toate catedrele și specialitățile își desfășoară activitatea într-un echilibru just proporționat între cercetarea teoretică, fundamentală și specială, și între cea cu aplicativitate practică și cu eficiență economică. Universitatea, prin oamenii săi de știință, se străduiește să-și împlinescă cu cinste misiunea sa de totdeauna: de a-și aduce contribuția maximă la dezvoltarea economiei naționale, a științei și culturii noastre socialiste și la cea universală, cu alte cuvinte, de a fi un factor important în crearea valorilor materiale și spirituale necesare bunăstării poporului.

Activitatea din ultimul deceniu a matematicienilor s-a orientat spre probleme de mare actualitate și însemnătate științifică teoretică și practică. În domeniul teoriei funcțiilor, s-au studiat funcțiile univalente, polinoamele de cea mai bună aproximație în domeniul complex; în domeniul algebrei - cercetarea grupurilor finite; în domeniul analizei - procedeele de aproximare bazate pe noțiunea de convexitate de ordin superior; în domeniul ecuațiilor diferențiale - integrarea numerică a ecuațiilor diferențiale, rezolvarea ecuațiilor operaționale; în domeniul astronomiei - studiul stelelor variabile și al sateliților artificiali ai pământului etc. Numeroase și însemnate sînt rezultatele înregistrate de matematicienii universitari clujeni: caracterizări ale funcțiilor convexe de ordin superior și aplicații în teoria interpolării și a celei mai bune aproximații; programare liniară și aplicații concrete, cu elaborarea de anumiți algoritmi, formule de derivare numerică a rezultatului în anumite formule de cuadratură și construirea anumi-

tor clase de operatori liniari pozitivi, pentru aproximarea funcțiilor continue; relații infinite în algebre universale. Astronomii au determinat elementele fotometrice orbitale pentru o serie de sisteme binare și participă la programul internațional pentru studiul atmosferei înalte și al problemelor de geodezie cu ajutorul sateliților artificiali.

Fizicienii universitari clujeni și-au concentrat cercetările asupra unor probleme de deosebită însemnătate: rezonanța electronică de spin și rezonanța magnetică nucleară; proprietățile electrice și magnetice la sisteme semiconductoare; efecte izotopice și analize de izotopi stabili; propagarea undelor ultracurte la distanțe mari și în gaze; propagarea undelor electromagnetice în ionosferă și a undelor magnetohidrodinamice; interacțiunea particulelor elementare; propagarea căldurii prin solide și lichide; câmpul ultrasonic asupra unor proprietăți ale corpurilor lichide; spectroscopia moleculară; acțiunea câmpului ultrasonic de intensitate mare asupra fazei lichide; acțiunea ultrasunetelor asupra creșterii productivității la cereale și legume etc.

Cercetările în domeniul chimiei s-au orientat de asemenea spre probleme practice în mai mare măsură; studiul fizico-chimic al reacțiilor în soluții de electroliți; formarea și proprietățile combinațiilor complexe; mecanisme de reacție a substanțelor organice; substanțe fiziologic active; cromatografia în gradient de temperatură; analiză frecvențimetrică; analiză automată cu ajutorul radioizotopilor; structura, cinetica și prepararea complexilor; obținerea fenolului și acetonei prin descompunerea peroxidului de cumen; oxidarea metanului cu oxigen atomic; complecși ai ionilor trivalenți cu hidroxiacizii organici etc.

Biologii au cercetat, cu frumoase rezultate, probleme din domeniul palinologiei, al algelor și florei (sub conducerea profesorului Ștefan Péterfi), din domeniul fiziologiei vegetale și animale, cu aplicare practică în hidrologie, endocrinologie, creșterea plantelor și animalelor etc., în îmbunătățirea fînețelor, pășunilor, în combaterea fitodăunătorilor. Rezultate importante s-au obținut în studiul micromicetelor din Munții Apuseni și din Carpații Meridionali, nutriția minerală a plantelor, metabolismul dezvoltării, cultivarea alge-

lor, enzimele din sol, ecologia unor grupe de animale, variațiile conformației sistemului nervos la păsări, glandele cu secreție internă, metabolismul celulei vegetale, activitatea enzimatică și fertilitatea solului, relații trofice la pești, păsări și izopode, miriapodele chilopode etc. Valoroase cercetări cu caracter practic ale geologilor și mineralogilor s-au concretizat în valorificarea zăcămintelor de metale ferose, de bauxită, de feldspat, de cuarț, de caolin, a cromitelor, a fosforitelor, a apelor minerale, a formațiilor cretacee și terțiare din Transilvania etc.

Problemele de geografie aplicată au dobândit cele mai bune rezultate, alături de care s-a cercetat periglaciarii din România, unele lacuri și bazine hidrografice, precum și așezările la o altitudine de peste 350 m.

Corpul didactic de la Facultatea de studii economice a îmbrățișat o problematică complexă, de mare actualitate și de certă însemnătate practică. Aplicarea în economie a concluziilor economiștilor clujeni sînt de neîndoiește însemnătate și eficiență economică: reproducția socialistă lărgită în industrie; folosirea eficientă a forței de muncă în economia socialistă a României; ritmul dezvoltării industriei în R.S.România; organizarea și perfecționarea sistemului informațional economic; modelarea cibernetică a proceselor economice; algoritmi particulari de programare matematică; gîndirea economică progresistă din Transilvania secolului al XIX-lea.

Vastul domeniu al istoriei și arheologiei a îmbrățișat cele mai de seamă probleme ale istoriei României în general și cu deosebire ale Transilvaniei, nu din spirit îngust, regionalist, ci pentru motivul că orașul nostru universitar și academic oferă condiții mai propice pentru studierea trecutului acestei provincii.

Problematica de cercetare a cuprins toate epocile istorice și toate domeniile mai de seamă. Cercetările arheologice, valorificate în studii de sinteză sau monografice, au scos și mai mult în evidență impunătoarea cultură și civilizație dacică nu numai în Munții Orăștiei, ci pe întreg cuprinsul țării. Peste cultura și civilizația dacică s-a așezat stăpînirea romană, care a constituit un alt obiectiv de cercetare atentă a arheologilor și

istoricilor clujeni, de asemenea prin săpături și studii cu caracter general sau particular; Tabula Imperii Romani, cuprinzând provincia Dacia, a sporit și mai mult prestigiul internațional al școlii istorice clujene, iar Corpus-ul de Inscricții și Repertoriul arheologic vor constitui o confirmare concludentă privitoare la intensitatea romanizării Daciei. Nu mai puțin relevante au fost cercetările arheologice și istorice cu privire la formațiunile politice voievodale din secolele IX - X și mai ales cu privire la voievodatul lui Gelu, precum și cele privitoare la voievodatul medieval al Transilvaniei.

Structura și relațiile sociale, medievale și din epoca modernă și contemporană, au constituit alte teme de cercetare a istoricilor clujeni. S-au publicat izvoare diplomatice, urbarii, conscripții cu caracter demografic; s-au studiat în profunzime relațiile agrare din cele trei epoci istorice. Au constituit o preocupare deosebită, cu rezultate remarcabile, marile mișcări sociale și naționale: răscoala de la Boblna, răscoala lui Doja, răscoala lui Horea și revoluția din 1848, cărora li s-au consacrat vaste colecții de izvoare.

Problema națională și mișcarea socialistă și muncitorească în secolul al XIX-lea, ideea, tendințele, luptele și desăvirșirea unității de stat a poporului român au fost cercetate cu deosebită competență în studii valoroase, publicate mai ales cu prilejul semicentenarului Unirii Transilvaniei cu România.

Mai modeste, datorită unor condiții obiective, au fost rezultatele cercetării problemelor de istorie universală. O lucrare mai cuprinzătoare a fost, totuși, realizată cu privire la marile descoperiri geografice, alta cu privire la Imperiul Britanic.

Dacă mai amintim și bibliografia selectivă a realizărilor istoriografiei românești în primul sfert de veac de la Eliberare, am schițat în linii foarte generale activitatea din ultimii ani a istoricilor clujeni.

Frontul filozofic, în accepțiunea largă a noțiunii (cuprinzând filozofia, psihologia, pedagogia și sociologia), a fost impulsionat de grija și îndrumările permanente ale conducerii superioare de partid.

Catedrele universitare de filozofie, de istoria filozofiei și logică, de socialism științific, de psihologie și pedagogie, au desfășurat o apreciabilă activitate științifică în valorificarea ideologiei generației de la 1848 și a celei de după revoluția în Transilvania, a gândirii progresiste românești din perioada interbelică, a gândirii progresiste universale, în traducerea și interpretarea filozofiei hegeliene, în cercetările epistemologice, în cele referitoare la problemele filozofice ale fizicii și ciberneticii, ale reflectării și informației.

Un avânt remarcabil a luat, în ultimii ani, cercetările sociologice prin înființarea "Laboratorului" de pe lângă Catedra de filozofie și sociologie și a sectorului Centrului de științe sociale. Rezultatele cercetărilor în sociologia educațională, a mobilității sociale, a sociologiei industriale și agrare, a sociometriei sînt recunoscute pe plan național.

Catedra de socialism științific de la Universitate și-a concentrat preocupările mai ales în analiza relațiilor politice din România în perioada dintre cele două războaie mondiale, precum și asupra procesului de lărgire a democrației socialiste în etapa actuală.

Școala de psihologie din Cluj-Napoca și-a orientat cercetările spre probleme de mare însemnătate științifică și practică totodată. Cercetările psihologilor clujeni cu privire la adaptarea tinerilor muncitori la profesie au fost aplicate în diferite întreprinderi miniere și metalurgice cu rezultate apreciabile: sporirea producției muncitorilor noi angajați și scăderea accidentelor de muncă. S-au concretizat, de asemenea, prin cercetările de psihologie, anumiți factori cauzali cu privire la fluctuația muncitorilor și, ca urmare, s-au formulat soluții pentru remedierea lor.

Problemele creativității gândirii și a însușirii noțiunilor științifice la elevi, la orientarea profesională a tinerilor au fost cercetate de psiho-pedagogii clujeni, ajungîndu-se la anumite concluzii cu privire la aptitudinile de creație științifică, precum și la posibilitățile de diagnosticare și dezvoltare a acestor aptitudini.

Cercetarea științifică a colectivelor de juristi clu-

jeni s-a axat îndeosebi pe studierea celor mai de seamă aspecte juridice impuse de dezvoltarea multilaterală a societății socialiste din țara noastră. Asemenea cercetări au răspuns nevoilor practice și au contribuit la soluționarea problemelor teoretice din domeniul științei și practicii dreptului, ca de exemplu: centralismul democratic, principiu de bază al organizării statului nostru socialist, practica judecătorească și dezvoltarea principiilor dreptului civil. În domeniul teoriei statului și dreptului, s-a studiat legătura dintre sociologie și drept, împreună cu metodele comune de cercetare a acestor două domenii de știință, problema dreptului omului și cetățeanului sub aspect istoric și doctrinar. Au fost reconsiderate, de asemenea, unele instituții juridice sau activitatea unor juristi marcanti. În problema dreptului muncii, cercetările s-au îndreptat spre reglementarea juridică a protecției muncii, iar în dreptul cooperatist, spre studierea raporturilor juridice în cooperativele agricole. Problemele cetățeniei, drepturilor cetățenești și actelor administrative în lumina legislației, a documentelor de partid și a practicii judiciare, au constituit alte preocupări permanente ale juristilor clujeni. După cum și problemele personalității juridice, a proprietății socialiste, a dreptului familiei, a celui procesual civil, a pericolozității sociale a infracțiunilor etc. n-au lipsit din atenția cercetărilor din centrul nostru universitar și academic.

Specialității în lingvistică, teoria literară, istoria literaturii și artei s-au ocupat și au studiat, cu rezultate apreciable, o multitudine de probleme din domeniile respective. Lingviștii s-au ocupat cu graiurile române și maghiare din România, cu raporturile lingvistice româno-maghiare, cu probleme de dialectologie și onomastică, au publicat mai multe volume din Atlasul lingvistic român (seria nouă), au redactat o mare parte din Dicționarul limbii române, au elaborat impozantul Dicționar român-maghiar și maghiar-român, un dicționar englez-român etc.

În cercetarea problemelor teoretice contemporane în literatură și estetică, ca și în aceea a curentelor moderne și contemporane europene și cele din România, istoricii literari, folosind metoda comparatistă, au dovedit valoarea teoretică și

estetică a creațiilor literar-artistice din țara noastră în raport cu peisajul literar-artistice european. De asemenea, au fost studiate unele curente europene de mare însemnătate, cum a fost Renașterea și romantismul, cu implicațiile lor multiple și semnificative în cultura românească.

Teoria și istoria literaturii române și maghiare a beneficiat de interesul, preocuparea și cercetarea corespunzătoare, realizându-se rezultate de mare însemnătate, atât în valorificarea moștenirii literare române și maghiare, cât și în studierea lor.

Prin cercetări competente s-au lămurit unele curente literare moderne, cum a fost simbolismul cu reprezentanții săi mai de seamă, caracteristicile și importanța cultural-artistice a năvelei românești etc.

Literatura contemporană, a secolului al XX-lea, românească și universală, a fost urmărită și studiată sub aspectul curentelor sau direcțiilor principale de creație, precum și a unor monografii închinată anumitor scriitori de valoare. N-a fost neglijată nici studierea presei literare din Transilvania care, după cum se știe, a adăpostit în paginile ei creații de certă valoare și semnificație. S-au elucidat concepțiile de viață ale poporului român oglindite în poezia populară, precum și aspectele majore ale literaturii populare, prin culegerile de folclor pe probleme sau pe regiuni vaste .

Istoricii de artă și-au consacrat cercetările în această perioadă în jurul unor curente artistice semnificative: romanicul, goticul, barocul și curentele din plastica contemporană, completate cu studiile privitoare la istoria teatrului din Transilvania.

O parte din rezultatele cercetării științifice este cuprinsă în revista Universității: Studia Universitatis "Babeș-Bolyai". Alte publicații științifice clujene, ca revista Matematica, Publicațiile Observatorului astronomic, Contribuții botanice, Anuarul Institutului de istorie, Acta Musei Napocensis, Studii și cercetări literare etc. sînt susținute prin colaborarea permanentă a membrilor corpului didactic universitar. Alte studii sînt publicate în revistele din București sau din alte orașe, din țară și din străinătate, altele în volume se-

parate în diferite edituri.

Sesiunile științifice anuale ale Universității constituie alte prilejuri potrivite pentru ca membrii corpului didactic și mai ales cei tineri să-și comunice și să-și verifice în același timp rezultatele cercetărilor. Sute de comunicări, imbrățișând toate domeniile, sînt prezentate și dezbătute în fiecare din aceste sesiuni, tot atîtea contribuții valoroase la progresul științei și culturii.

Dacă la estimările rezultatelor cercetării științifice în diferitele domenii ale științelor schițate în paginile precedente vom mai adăuga și faptul, semnificativ, anume că la toate sintezele, mai mari sau mai mici: tratate, manuale, compendii, colaborarea oamenilor de știință clujeni este prestigioasă, vom dobîndi un plus de apreciere asupra activității științifice a membrilor corpului profesoral și cercetătorilor clujeni. Flora României, Fauna României, Geografia R.S. României, Chimia analitică, Chimia metalelor, Atlasul geografic al R.S. României, Atlasul istoric, Istoria României, Istoria Transilvaniei, Psihologie experimentală, manualele de materialism dialectic și istoric, de socialism științific, de istoria gândirii social-politice, tratatele de drept civil și penal, de istoria literaturii române, de istoria artelor plastice în România, de economie politică a socialismului, de istoria gândirii economice progresiste și multe altele cuprind capitole dense și valoroase scrise de oamenii de știință clujeni.

O parte valoroasă a activității științifice este investită în invenții și inovații. Mașinile și aparatele realizate în atelierele didactice, cu ajutorul Cabinetului tehnic al Universității, sînt apreciate ca foarte valoroase de toți cunoșcătorii, fiind solicitate și de alte instituții și întreprinderi.

În sfîrșit, nu se poate ignora, cum se înfățișează activitatea științifică a Universității, nici unele rezolvate de oamenii de știință ai Universității noastre la cererea unor unități economice clujene sau din alte oraje ale țării. Pe lângă munca de cercetare de valoare deosebită investită în rezolvarea acestor probleme, contractele înseamnă și un ajutor prețios în dezvoltarea economiei naționale.

Oamenii de știință de la Universitatea clujeană contribuie, astfel, împreună cu ceilalți, din întreaga țară, la fundamentarea soluțiilor pentru problemele dezvoltării economice și social-culturale, la valorificarea trecutului istoric al popoului nostru, al patrimoniului său artistic și cultural, contribuția sa la istoria, cultura și arta universală. Contribuie la formarea conștiinței socialiste a oamenilor muncii, la dezvoltarea gândirii social-politice din țara noastră și la afirmarea ei în schimbul de idei și în confruntările ideologice pe plan internațional.

x

Asemenea activități multiple, complexe și importante au putut fi realizate numai prin crearea unei baze materiale corespunzătoare, asigurată prin grija partidului și statului nostru socialist. Conducerea Universității a manifestat o preocupare permanentă pentru acoperirea necesităților și pentru utilizarea cât mai judicioasă a mijloacelor de care a dispus.

Prioritate a avut, din considerente pe deplin justificate, Facultatea de chimie, pe seama căreia s-a construit o nouă clădire pentru laboratoare. Amenajarea, dotarea cu aparatură modernă a laboratoarelor și funcționalitatea lor asigură învățământului chimic și cercetărilor chimice condiții cu mult mai bune de dezvoltare.

În aceeași clădire s-a amenajat o aripă cu vreo 10 camere pentru Facultatea de fizică, și anume pentru cercetările de cristalografie. De altfel, Facultatea de fizică în ultimul deceniu a fost înzestrată cu un modern și complex laborator de fizica corpului solid, pentru studiul rezonanței electronice de spin, al rezonanței nucleare și al proprietăților fizice ale semiconductoarelor; cu un laborator de spectroscopie; un laborator pentru cercetări în domeniul propagării undelor ultracurte; un laborator de izotopi stabili; un laborator de electronică, dotat și cu un microscop electronic; un laborator de magnetism pentru urmărirea proceselor de magnetizare în gaze și solide; un laborator de ultrasunete; un laborator de aerodinamică și o instalație pentru heliu lichid etc.

Facultatea de matematică-mecanică a beneficiat în

acest interval de timp de organizarea a două noi laboratoare importante: laboratorul de mecanica fluidelor, cu un tunel aerodinamic, o balanță aerodinamică și alte dispozitive și laboratorul de calcul, dotat cu aparate moderne.

La Facultatea de biologie-geografie s-au înființat laboratoare noi de algologie, de pedologie, de radiologie, de optică fiziologică, de topografie, de fotometrie, de meteorologie-climatologie etc. Facultatea a fost dotată de asemeni cu un valoros microscop electronic.

La Facultatea de filologie s-a organizat și a fost dotat cu aparatură modernă laboratorul de fonetică pentru mai buna învățare a limbilor străine pe baza metodelor "audio". Laboratorul va servi ca punct de plecare pentru centrul de cercetări fonetice proiectat.

Catedrele de psihologie și pedagogie au fost înzestrate cu un laborator de electro-encefalografie, cu altul de defectologie cu două secții: audiologie și logopedie, cu un laborator de psihopedagogie, cu un centru de consultații medico-psihologice, precum și cu un cabinet psiho-pedagogic.

Desfășurarea procesului de învățămînt și cercetarea sînt asigurate, din punct de vedere material, și prin unele unități specifice ale Universității, care sînt înzestrate cu o bogată documentare și dotare științifică. Dintre acestea, rolul principal îl revine Bibliotecii centrale universitare. În anii regimului democrat-popular, Biblioteca s-a dezvoltat de două ori mai mult decît în cei 70 de ani de existență de pînă atunci. În anul 1959, prin înglobarea bibliotecilor filiale, Biblioteca centrală se îmbogățește cu noi fonduri.

Avînd caracter enciclopedic, Biblioteca este orientată cu precădere spre nevoile de studiu ale studenților și de cercetare a oamenilor de știință clujeni. Colecțiile speciale ale Bibliotecii cuprind cărți vechi, din secolele XV-XVIII, în limba latină, greacă, română, maghiară, germană, italiană, franceză, engleză, rusă, spaniolă etc., mii de hărți și stampe, lucrări de artă, manuscrise, note muzicale, microfilme etc. Fondurilor vechi, de știință și cultură generală, de filozofie, istorie, filologie, literatură, artă, chimie, matematică, fizică, științe naturale, medicină, li se adaugă cu fiecare an altele, din noile ramuri ale științelor naturii și tehnice. Dinamica dezvoltării bibliotecii rezultă din

creșterea numărului de volume: 1.838.187 în 1959, 2.236.980 (dintre care 319.149 periodice) în 1964, 2.424.998 în 1969, circa 2.600.000 în acest an. Între acestea, foarte multe sînt cărți și reviste străine, cumpărate din fondurile anuale alocate în acest scop sau primite în schimbul publicațiilor și revistei Universității, schimb activ cu peste 650 instituții de învățămînt și de cercetare din aproape 80 de țări.

Pentru a putea organiza științific, potrivit concepției moderne de organizare a bibliotecilor, această bogăție culturală, în anul 1961 s-a construit un nou depozit de cărți, modern utilizat, cu o capacitate de depozitare de aproape 2.000.000 volume.

Biblioteca dispune și de un serviciu de documentare și bibliografie, organizat în funcție de necesitățile didactice și științifice ale Universității. Se întocmesc bibliografiile speciale, solicitate în țară și străinătate, se realizează traduceri și cercetări bibliografice, îndeosebi în domeniul științelor sociale și umaniste. Serviciul de documentare colaborează și la lucrări bibliografice colective de interes național, întocmește bibliografia lucrărilor științifice publicate de membrii corpului didactic al Universității. Se ocupă cu îndrumarea în teoria și practica bibliografică a studenților.

Biblioteca este dotată cu un laborator microfoto, care microfilmează, la cerere, studii sau articole și care a început microfilmarea tuturor lucrărilor și a periodicelor vechi, pentru a le salva de la degradare sau chiar distrugere prin folosirea lor cotidiană. În același timp, prin microfilmarea unor lucrări și periodice care lipsesc din colecțiile Bibliotecii noastre, se completează mereu aceste lipsuri.

În scopul salvării de la distrugere a cărților și periodicelor vechi, s-a înființat la Bibliotecă și un laborator de igienă și restaurarea cărților și a altor publicații, pentru ca prețioasele fonduri ale bibliotecii să se poată păstra în cele mai bune condiții.

Un alt laborator, de xerografiere și multiplicare, dotat cu aparatajul modern necesar, servește nevoile de multiplicare de cursuri, caiete de practică, manuale și alte lucrări științifice.

Universitatea noastră s-a mîndrit și se mîndrește în aceeași măsură cu o altă unitate specifică, didactică și științifică,

numele căreia a depășit de multă vreme hotarele țării: Grădina Botanică. În cei 50 de ani de existență, Grădina Botanică a Universității, care se întinde pe o suprafață de 13 ha, s-a îmbogățit mereu cu alte și alte specii de plante și flori, numărul cărora se ridică la 12.000. S-a îmbogățit mai ales cu un valoros complex de sere. Cele șase compartimente de sere dispun de săli spațioase, dotate cu instalații moderne de încălzire, cu hidrofoare automate și cu un sistem de aspersiune pentru ploaie artificială, cu camere de lucru și laboratoare.

Grădina Botanică cuprinde de asemenea și Institutul botanic, cu două secții: Muzeul și Herbarul. Fondul Muzeului cuprinde peste 10.000 exponate, reprezentând specii de plante din întreaga lume. Herbarul general al Universității conține o colecție impresionantă de 550.000 coli cu plante de asemenea din toate regiunile globului. Herbarul se îmbogățește an de an, cu un număr de 1.000 - 2.000 de coli.

Cercetătorii Grădinii Botanice au realizat studii importante în ultimul deceniu, între care centura XXX din herbarul florei române (Flora Romaniae Exsiccata), altele cu privire la macromicete, licheni, germinația unor semințe, la vegetația Munților Apuseni etc. Grădina Botanică își are propria publicație, "Contribuții botanice", cu apariție periodică.

O altă unitate a Universității, de cercetare și didactică în același timp, este Observatorul astronomic. Inflințat și acesta în 1920, ca un laborator pentru lucrări practice cu studenții, el s-a dezvoltat în anii puterii populare într-o instituție cu o largă rețea de colaborări internaționale în domeniul stelelor variabile și al sateliților artificiali. Observatorul a realizat o seamă de determinări ale elementelor fotometrice, orbitale și absolute pentru o serie de sisteme binare. Pentru realizarea programului său, Observatorul dispune de un telescop Newton (50/250 cm), o lunetă vizuală Bin (20/300 cm), o lunetă fotografică Vierlinser (20/100 cm) și de un laborator de fotometrie fotografică, completat în 1968 - 1969 cu un fotometru fotoelectric stelar cu fotomultipliator, construit în atelierele Universității.

În sfârșit, Universitatea noastră dispune de o stațiune de cercetări biologice, Arcalia. Instalată într-un frumos castel baroc, dispunând de un parc-pădure foarte întins, cu o floră, vegetație

și copaci de specii diferite și rare, stațiunea Arcalia, organizată acum 10 ani, este încadrată cu cercetători botaniciști, zoologi, geologi, mineralogi și geografi care studiază specificul regiunii.

X

Rosturile unei instituții de învățămînt universitar se completează în chip firesc prin grija pentru asigurarea unei continuități neîntrerupte între generații. Hiatusurile în cercetare sînt foarte păgubitoare, nu numai pentru vremea cînd se petrec, ci în egală măsură mulți ani după aceea. Eforturi deosebite sînt necesare pentru recuperarea întîrzierilor. Pentru a preîntîmpina asemenea neajunsuri atît de păgubitoare educației și cercetării, universitățile au datoriat științifică și patriotică de a pregăti tineretul chemat să asigure continuitatea. Ucenicia științifică din primii ani se transformă, în cazul trecerii cu succes a "examenului" de aptitudini și pasiune de cercetare, în colaborare la teme și probleme colective, sub îndrumarea celor cu mai multă știință și experiență. Acestor calități, absolut necesare cercetării științifice, li se adaugă altele, proprii în mai mare măsură tineretului: îndrăzneala căutării și a metodelor de investigație. Și într-un caz și în altul, însă, condiția primordială, sine qua non, este ca metodologia și concepția cercetării să se întemeieze pe principiile materialist-dialectice și materialist-istorice.

Dar pentru ca tineretul să-și însușească calitățile necesare unei superioare activități didactice și științifice, pe lângă ucenicia de care vorbeam este necesară și o altă formă de perfecționare, consacrată în toată lumea: doctoratul. Mai ales că la acest sistem de perfecționare pot participa și alți tineri cu aptitudini științifice din afara învățămîntului superior: de la institutele de cercetări, din învățămîntul liceal și special, din alte instituții cultural-științifice și unități economice.

Colocviul sau examenul de admitere este cea dintîi verificare a preocupărilor și aptitudinilor de cercetare. Examenele și referatele obligatorii în timpul stagiului de doctorat sînt alte prilejuri de a constata evoluția și însușirea metodologiei de cercetare științifică. Teza de doctorat este susținută după 3 sau 4 ani de stagiul și este cea mai serioasă dovadă a aptitudinilor de cercetare și a maturității științifice a candidatului respectiv.

Universitatea noastră este îndreptățită a se mândri cu preocuparea foarte atentă față de problema doctoranturii. An de an au sporit specialitățile și, ca urmare, numărul de conducători științifici de doctorat. S-a ajuns, astfel, să se acorde titlul de doctor în vreo 60 de specialități. În aceeași proporție a crescut și numărul doctoranzilor. Meritul Universității rezultă cu mult sporit și în acest domeniu, dacă vom aminti că în ultimii zece ani, numai, a acordat peste 400 de titluri de doctor.

Prestigiul științific al Universității noastre este dovedit și de faptul că tot mai mulți tineri străini, doctoranzi și studenți, din Europa, Statele Unite ale Americii, unele țări asiatice și din America latină se îndreaptă spre Universitatea clujeană pentru specializare și doctorat, specializându-se în: istorie, istoria artelor, limba și literatura română, lingvistică comparată și dialectologie, folclor, geografie, drept, botanică. Iar în acest an universitar, Universitatea noastră inițiază în limba română și în istoria culturii și civilizației românești circa 350 studenți străini din mai toate continentele.

Acordurile directe încheiate de Universitatea noastră cu diferite universități străine constituie încă o dovadă cu privire la prestigiul științific și cultural al instituției noastre: Strasbourg, Zagreb, Teheran, Tübingen, Pécs, Colorado, Cracovia, Geneva, Bratislava, Brno, Illinois, Leningrad.

În sfârșit, vizitele unor personalități științifice străine care ne-au vizitat Universitatea și vizitele membrilor corpului didactic al Universității noastre în străinătate în diverse ocazii precum și participarea activă a acestora la diferite manifestații științifice internaționale, confirmă și mai pregnant faptul că Universitatea din Cluj a devenit una din cele mai prestigioase și puternice instituții de învățământ, cultură și știință a țării.

Universitatea noastră a conferit în această perioadă și patru titluri de "doctor honoris causa", unul primului ministru al Iranului, Amir Abbas Hoveyda, altul profesorului Alf Lombard de la Universitatea din Lund (Suedia), al treilea lui Jan Tinbergen de la Universitatea din Amsterdam și al patrulea fizicianului german Hermann Oberth.

Pentru conferințe documentare au fost invitați sau trimiși peste hotare în același interval de timp peste 200 membri ai corpului nostru didactic, mai vîrstnici și mai tineri, de la mai toate specialitățile, în numeroase țări europene și extra-europene.

La specializare au fost trimiși vreo 100 de tineri asistenți pe pericada între 2 - 3 luni pînă la un an sau mai mult, din aproape toate domeniile științifice cultivate în Universitatea noastră.

Numărul celor trimiși la specializare se cuvine completat cu al tinerilor asistenți și studenți care au participat la cursuri de vară în diferite țări.

În 11 țări, 24 membri ai corpului didactic de la Universitatea noastră au îndeplinit funcția de lectori sau profesori agregati.

Tabloul acestor largi schimburi culturale este cit se poate de grăitor. Este concretizarea respectului de care se bucură Universitatea din Cluj-Napoca, prestigiul deîncălzit în lumea științifică prin realizările sale. Este în același timp dovada evidentă a stimei și considerației de care se bucură în primul rînd țara noastră pe plan internațional, datorită succeselor sale pe plan intern și extern.

X

Universitatea înseamnă în același timp și în aceeași măsură instruirea și educarea studenților. Educarea și instruirea acestora, pentru a deveni buni specialiști în diferite domenii de activitate. Mai înseamnă și pregătirea încă din timpul studenției a viitorilor oameni de știință, inițiați în tainele și metodele de cercetare. Această inițiere științifică a studențimii este asigurată, într-un grad mai mare sau mai mic, în însuși procesul de instruire și educare, la cursuri, seminarii, laboratoare. Se adaugă acestora o nouă formă: cercurile științifice studențești. Aici li se oferă studenților posibilitatea deplină de a discuta metodele, tehnica de cercetare, de a dezbate pe larg problemele cheie ale specialității, de a analiza lucrările mai noi, fundamentale, scrise de specialiști din țară și din străinătate.

Avînd cercurile științifice studențești asemenea importanță, este pe deplin explicabilă preocuparea conducerii Univer-

sității și a facultăților de buna lor organizare, de participarea celor mai buni studenți, în primul rând din anii superiori, de tematica lor. Dinamica sporirii numărului de cercuri, de membri și de teme dezbătute pe o perioadă de un deceniu este sugestivă.

Cele mai bune comunicări dezbătute în cercuri sînt înscrise în programul sesiunilor cercurilor științifice studentești, organizate pe specialități, în fiecare an. Iar cele deosebit de valoroase sînt prezentate la sesiunile pe țară, organizate din 2 în 2 ani pe diferite domenii de specialitate.

Completarea și perfecționarea pregătirii profesionale se realizează într-un grad superior prin practica productivă. Ateliere școlare au fost organizate în număr de 29. În aceste ateliere studenții se inițiază în activitatea productivă în primii doi ani. În anii superiori această activitate se desfășoară în diferite unități economice din oraș. Alți studenți se inițiază în alte activități utile: arhive, biblioteci, șantiere, redacții, organizații de tineret, tipografii, cămine culturale etc. În toate cazurile sub supravegherea și îndrumarea corpului didactic. Căi noi sînt investigate, posibilități mai bune căutate pentru ca activitatea practică să cuprindă întreaga studențime pe de o parte, iar pe de altă să fie cât mai folositoare pregătirii studențimii, educației acesteia.

În același timp, studenții noștri sînt beneficiarii unor condiții optime pentru desfășurarea activității lor culturale și artistice, sportive și distractive. Mai întîi, au la dispoziție impunătoarea Casă de cultură, care a devenit centrul vieții culturale a studențimii clujene. Sala de spectacole, cu o capacitate de 1.200 de locuri, a devenit un cunoscut loc de manifestării teatrale, a echipelor de dansuri, a formațiilor de muzică populară și de jazz, a reprezentațiilor cinematografice. Și toate acestea susținute de formațiile culturale studentești, fără nici o taxă de intrare.

Aceeași sală găzduiește în același timp conferințele de mai mare însemnătate, simpoziioanele organizate de centrul universitar pentru studenți și membrii corpului didactic.

Pe lîngă această mare sală, altele mai mici găzduiesc alte activități cultural-distractive ale studenților: repetițiile

formațiilor cultural-artistice, dans, cineclub, cercul de fotoamatori, mese rotunde etc. Asemenea activități se mai desfășoară și în cele două cluburi studențești ale Universității.

Casa de cultură mai dispune de o mare sală de gimnastică. În ultima perioadă s-a mai construit o foarte încăpătoare și bine dotată "Sală a sporturilor", cu o mare capacitate, unde studenții își desfășoară o parte a activităților sportive.

Alte activități sportive studențești se desfășoară în "Parcul sportiv" al Universității, care cuprinde numeroase terenuri (de fotbal, volei, baschet, rugby, tenis, atletism, inot etc.).

Clubul "Universitatea" se ocupă cu sportul studențesc de performanță, organizând și îndrumând competițiile sportive ale studenților noștri: fotbal, volei, baschet, inot, tenis, schi, judo etc. Echipele "Universității" au jucat un rol de seamă în sportul țării noastre timp de mai bine de o jumătate de secol și continuă să ocupe locuri onorabile și astăzi.

Studențimea noastră beneficiază de condiții optime de viață și de studiu. Solicitudinea partidului și statului nostru socialist s-a revărsat din plin față de studențimea clujeană, sprijinind cu generozitate dezvoltarea considerabilă a "orașului studențesc", prin construirea de noi cămine și cantine și, ca urmare, căminizarea și cantinizarea unui număr tot mai mare de studenți. Față de 2.228 locuri în anul 1959/1960, în anul universitar 1964/1965 căminele studențești ale Universității au găzduit 6.274 studenți, majoritatea bursieri și semibursieri. Prin organizarea celui de al doilea complex studențesc, numărul locurilor în cămine a crescut cu 1.800, astfel încât cifra de căminizare a ajuns la aproape 8.040. Prin terminarea, în toamna acestui an, a altor 3 sau 4 cămine, capacitatea de cazare va spori cu încă 1820 - 2300 de locuri.

Dinamica creșterii capacității cantinelor studențești în acest din urmă deceniu este asemănătoare cu a capacității căminelelor. De la 3.175 de locuri în anul 1959/1960, s-a ajuns în anul universitar 1964/1965 la 5.250 de locuri, pentru ca în anul universitar 1974/1975 capacitatea cantinelor să ajungă la circa 10.000 de locuri.

Pe lângă faptul că învățămîntul este absolut gratuit, statul sprijină studențimea merituoasă cu burse integrale (casă și masă gratuite) și cu burse parțiale (casă sau masă gratuite). De la 2.951 în anul 1959/1960, numărul bursei a crescut în anul 1964/1965 la 3.541, pentru ca în anul 1974/1975 bursele să ajungă la circa 4.200.

Studenții foarte merituoși mai beneficiază de burse speciale: Gheorghe Gheorghiu-Dej, Republicana și Nicolae Bălcescu. Numărul acestora a crescut an de an.

X

Universitățile în general, implicit cea din Cluj, au îndeplinit, îndeplinesc și vor îndeplini rosturi deosebite, în primul rînd didactice și științifice și instructiv-educative. Dar ele sînt și vor rămîne datoare și față de cercuri mai largi de oameni, doritori să cunoască cuceririle culturii și științei naționale și universale.

Și-a împlinit oare Universitatea clujeană în cei 55 de ani aceste îndatoriri de cinste ? Din ceea ce s-a spus în paginile de pînă acum și din ceea ce nu s-a putut cuprinde într-o sinteză scurtă, socotim că răspunsul nu poate fi decît pozitiv.

Universitatea din Cluj-Napoca a instruit și educat sute de mii de tineri: profesori, juriști, oameni de știință și cultură, pînă la 1948 și medici, iar în ultimii ani și economiști. Ori unde au muncit după terminarea studiilor universitare, cei mai mulți dintre aceștia și-au dovedit vrednicia, înreținînd trează făclia științei și culturii. Foarte mulți au devenit oameni de știință și profesori care au sporit prestigiul instituției care i-a învățat, au învățat, la rîndu-le, alte numeroase generații și nu puțini au creat valori științifice de însemnătate internațională.

Insemnătatea științifică a Universității din Cluj-Napoca, pe de altă parte, este dovedită de două aspecte cit se poate de concludente. Mai întîi, marile personalități științifice, profesori ai Universității, români, maghiari și de alte naționalități, creația cărora a trecut granițele țării de multă vreme, în mai toate domeniile de cercetare. După aceea, creația științifică însăși a membrilor corpului didactic, care statistic evaluată depășește cu mult 35.000 de studii și articole, dintre care în bibliografia prezentă s-au selectat aproape 20.000 de titluri.

Realizările dobândite de instituția universitară clujeană în decursul veacurilor, în ultimii cincizeci și cinci de ani, și, mai ales, în cei treizeci de ani de viață nouă, tradiția universitară clujeană atât de prestigioasă, studențimea română, maghiară și de alte naționalități, conștiința de îndatoririle ei, corpul didactic valoros care se dăruiește cu trup și suflet Universității, personalul administrativ, tehnic și gospodăresc atașat fără reținere instituției - constituie un gir cu acoperire deplină pentru înflorirea fără contenire a Universității noastre în viitor. Mai presus de toate acestea, dezvoltarea continuă a Universității este asigurată prin îndrumarea înțeleaptă și nemijlocită a Partidului Comunist Român, prin ajutorul neprecupețit și multilateral al statului nostru socialist. Pentru toate aceste binefaceri, Universitatea clujeană este datoră să răspundă cu recunoștință Partidului și statului, să-și sporească și mai mult eforturile, să-și facă, cu alte cuvinte, datoria deplină față de societate, ajutând-o să se dezvolte, să înflorească și să-și asigure prestigiul meritat în viața internațională. Știința și conștiința de care sînt animați toți slujitorii Universității vor asigura, fără îndoială, îndeplinirea acestor nobile și însemnate îndatoriri. Mai ales că ei beneficiază de documente orientative de inestimabilă valoare științifică, teoretică și practică. Rezoluțiile și hotărârile Partidului Comunist Român de la Congresul al X-lea încoace, cu deosebire, lucrările tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, președintele Republicii. Deasupra tuturor, Programul partidului adoptat cu unanimitate de Congresul al XI-lea, Directivele partidului pentru dezvoltarea în perspectivă a țării, Rezoluțiile Congresului, Raportul amplu, pătrunzător și convingător al secretarului general, toate aceste documente, și mai ales Programul, caracterizat pe bună dreptate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, drept "cartă" a partidului, "cartă" a națiunii române socialiste, vor constitui punți trainice de legătură a trecutului cu prezentul și a prezentului cu viitorul. Viitor luminos, strălucitor, comunist, în care forțele de producție vor înregistra o dezvoltare impetuoasă, ramurile economiei naționale, în totalitatea lor, de asemenea. În pas cu dezvoltarea economică a țării, se vor dezvolta știința și învățămîntul. Acesta va fi factorul principal al progresului general al societății,

iar știința va fi și mai organic integrată în producția de bunuri materiale.

Asemenea dezvoltare vizează o finalitate precisă, de înaltă etică și echitate socială: ridicarea nivelului de trai al întregului popor. Este vădită preocuparea permanentă pentru om, pentru viața lui prosperă, pentru bunăstarea lui materială și spirituală. Tot atât de vădită este și concepția noului umanism, înnobit de dinamism revoluționar, a partidului nostru, a conducătorului său, care intruchipează cele mai nobile aspirații ale României socialiste, ale națiunii române socialiste.

